

Stenografični zapisnik

dvanajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 13. julija 1901.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela in deželnega glavarja namestnik baron Leopold Liechtenberg. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik eksccelencia baron Viktor Hein in c. kr. okrajni glavar Viljem Haas. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, Feliks Lenkh, dr. Danilo Majaron, Ivan Murnik, — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Peifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 11. deželno-zborske seje dné 11. julija 1901.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 49. Poročilo deželnega odbora o vodovodu za trg Postojno.
4. Priloga 50. Poročilo deželnega odbora o razširjalni stavbi domobranske vojašnice v Ljubljani.
5. Ustno poročilo finančnega odseka v zadevi prenehanja pobiranja samostojne deželne naklade na žgane opojne pijače (k prilogi 29.).
6. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah, in sicer:
 - a) županstva v Dolih za podporo za vzdrževanje občinske ceste Dole-Rovte;
 - b) učiteljstva v Postojni za dovolitev stanarine in draginjskih doklad pa za zvišanje funkcijske doklade vodji;
 - c) županstva v Postojni za podporo meščanski šoli;

Stenographischer Bericht

der zwölften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 13. Juli 1901.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Edler von Detela und Landeshauptmann-Stellvertreter Leopold Freiherr v. Liechtenberg. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkshauptmann Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Felix v. Lenkh, Dr. Danilo Majaron, Johann Murnik, — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der 11. Landtags-Sitzung vom 11. Juli 1901.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 49. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Wasserleitung für den Markt Adelsberg.
4. Beilage 50. Bericht des Landesausschusses, betreffend den Erweiterungsbau der Landwehrkaserne in Laibach.
5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses in Angelegenheit der Aufhebung der selbstständigen Landesauslage auf gebrannte geistige Getränke (zur Beilage 29).
6. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:
 - a) des Gemeindeamtes Dole um Subvention zur Erhaltung der Gemeindefraße Dole-Geräuth;
 - b) der Lehrerschaft in Adelsberg um Bewilligung von Quartiergeldern, Steuerzuschlägen und Erhöhung der Functionszulage für den Schulleiter;
 - c) des Gemeindeamtes in Adelsberg um Subvention für die Bürgerschule;

- č) c. kr. višjega inženirja Morica Kirchschragerja za donesek gledé zgradbe mostu čez Savo pri Trbovljah;
- d) posestnikov v Žažarjih pri Vrhniku gledé preskrbljenja s pitno vodo;
- e) županstva v Ribnem za podporo gledé zgradbe dveh mostov in poprave poti v Palež;
- f) knjigotrčca Otona Fischerja za podporo za učno knjigo: „Obrtno računstvo.“
7. Ustno poročilo finančnega odseka gledé prispevka v svrhu otvoritve za dvorcem projektovanih ulic in gledé notranje oprave v dvorcu (k prilogi 46.).
8. Ustno poročilo upravnega odseka o novi zgradbi okrajne ceste Podlipa-Smrečje v cestnem okraju Vrhniškem z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 44.).
9. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi v cestnem okraju Kamniškem ležeče občinske ceste, ki se poleg mostu čez Bistrico pri Viru odcepi od Dunajske državne ceste ter drži čez Rodico v Mengeš, med okrajne ceste (k prilogi 48.).
10. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu poslanca barona Schwegelnä in tovarišev gledé pasivne volilne pravice deželnih služnikov (k prilogi 42.).
11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Šmihelu-Stopičah za pomoč proti ciganom.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Dvoru, da se ondi otvori kaka tovarna.
13. Ustna poročila odseka za letno poročilo o:
- § 1.: Rešitev deželnozborskih sklepov;
 - § 7. A: Deželna prisilna delalnica;
 - § 7. B: Deželni dobrodetni zavodi;
 - § 7. C: Deželni muzej;
 - § 11.: Različne stvari.

Začetek seje ob 9. uri 30 minut dopoldne.

- č) des. k. l. Oberingenieurs Moriz Kirchschrager um Subvention für den Brückenbau über die Save bei Trisail;
- d) der Inassen von Žažar bei Oberlaibach um Versorgung mit Trinkwasser;
- e) des Gemeindeamtes in Reifen um Subvention für den Bau zweier Brücken und Herstellung des Weges gegen Palež;
- f) des Buchhändlers Otto Fischer um Subventionirung des Lehrbuches: „Obrtno računstvo.“
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Beitragsleistung zur Eröffnung der hinter dem Burggebäude projectierten Gasse und betreffend die innere Einrichtung des Burggebäudes (zur Beilage 46).
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend den Neubau der Bezirksstraße Podlipa-Smrečje im Straßenbezirke Oberlaibach mit dem einschlägigen Gesetzentwurfe (zur Beilage 44).
9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Stein vorkommenden, von der Wiener Reichsstraße nächst der Brücke über die Feistritz bei Pir abweigenden, über Rodica nach Mannsburg führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 48).
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbstständigen Antrag des Abgeordneten Freiherrn von Schwegel und Genossen, betreffend das passive Wahlrecht der Landesbediensteten (zur Beilage 42).
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes St. Michael-Stopiš um Schaffung der Abhilfe gegen die Zigenner.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Hoj um Errichtung einer Fabrik dortselbst.
13. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-ausschusses über:
- § 1: Erledigung der Landtagsbeschlüsse;
 - § 7, A: Landeszwangsarbeitsanstalt;
 - § 7, B: Landeswohlthätigkeitsanstalten;
 - § 7, C: Landesmuseum;
 - § 11: Verschiedenes.

Beginn der Sitzung um 9 Uhr 30 Minuten vormittag.

Deželni glavar:

Proglāšam sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 11. deželno-zborske seje dné 11. julija 1901.

1. Lesung des Protokolls der 11. Landtagsitzung vom 11. Juli 1901.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik XI. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der XI. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravno kar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznanjam, da sta gospoda poslanca dr. Majaron in pl. Lenkh opravičila odsotnost od današnje seje zaradi bolezni.

Točka:

3. Priloga 49. Poročilo deželnega odbora o vodovodu za trg Postojno.

3. Beilage 49. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Wasserleitung für den Markt Adelsberg.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 50. Poročilo deželnega odbora o razširjalni stavbi domobranske vojašnice v Ljubljani.

4. Beilage 50. Bericht des Landesausschusses, betreffend den Erweiterungsbau der Landwehrkaserne in Laibach.

Omenjam, da priloga 50. še ni tiskana, ampak jaz bi vendar prosil, da se takoj sedaj že izroči finančnemu odseku, da bode imel priliko izvoliti si poročevalca.

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Ker ni ugovora, se torej ta priloga izroči finančnemu odseku.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg.

(Prevzame predsedstvo. — Den Vorsitz übernehmend.)

Wir kommen nun zu Punkt:

5. Ustno poročilo finančnega odseka v zvezi prenehanja pobiranja samostojne deželne naklade na žgane opojne pijače (k prilogi 29.).

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses in Angelegenheit der Aufhebung der selbstständigen Landesauflage auf gebrannte geistige Getränke (zur Beilage 29.).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Več let sem je že, da se oglašajo od raznih deželnih uprav pritožbe, da njihovi troški čedalje bolj rastejo in da deželne uprave za svoje potrebščine ne dobivajo več pokritja v rednih svojih dohodkih. Taki troški so povsod zlasti troški za šolstvo. Opravičeno je torej bilo, da so deželne uprave začele čedalje pogostejše oglašati se z željo, da bi država, ki je prepustila vso skrb pokrivanja troškov za šolstvo deželam, prispevala deloma k troškom za šolstvo, deloma pa tudi k troškom pri drugih agendah, ki spadajo v samoupravo dežel. Zaradi teh vedno se ponavljajočih želja vlada ni mogla ostati več gluha in se je res odločila dati nekaj prispevka za saniranje deželnih financ iz državne žganjarine. V ta namen je predložila lansko leto vsem deželnim zborom predlog, s katerim bi se bilo dovolilo deželam pobirati priklade k državni žganjarini. Kakor znano, se je dotični načrt zakona, ki bi bil imel sprejet biti od vseh deželnih zborov, odklonil v Dalmaciji in se je vsled tega ta vladna akcija ponesrečila. Osrednja vlada je pa vendar, spoznavši opravičenost zahtev raznih deželnih zborov, mislila na sredstva, kako bi vkljub temu naklonila deželam svoto, katero se je bila z dotičnim zakonskim načrtom nakloniti si namenila in zato je predložila državnemu zboru zakonski načrt, po katerem se poveča državna žganjarina in odloči del tiste v ta namen, da se pred odkaze deželam po gotovem ključu, ki se naslanja na konsum žganja v posameznih deželah, v pokritje njihovih potrebščin. Gotovega prispevka namenila se je vlada po razdeliti mej dežele že prvotno, ko je predložila deželnim zborom omenjene zakonske načrte, 19.200.000 K. Toliko se je namreč preračunilo, da bo povišek državne žganjarine nosil deželam. Po tem ključu, ako vzamemo v poštev konsum žganja, bi bilo na deželo Kranjsko prišlo 1.6884 % od skupnega prispevka 19.200.000 K, kar bi bilo znašalo 323.488 K. Ker je pa našej deželi samostojna naklada na žganje več nesla — l. 1899. je namreč vrgla 832.250 K — je bilo takoj vidno, da bo naša dežela, ako ostane pri tem ključu, trpela jako veliko škodo, kajti od-

palo bi jej bilo okroglo 510.000 Kron, za katere bi bila morala poskrbeti na drug način in sicer bržkone s povišanjem deželnih priklad na direktne davke. Naravno pa je, da je, ko imamo sedaj že 40 % deželni priklad in smo vse druge vire dohodkov že pritegnili za pokrivanje nedostatkov, velika skrb nas tretji morala v deželnem odboru in deželnem zboru samem in zato se je deželni odbor po naročilu deželnega zbora obrnil do osrednje vlade, da bi dovolila tudi dalje pobirati Kranjski deželi take naklade na žganje, katere bi jej dale tiste dohodke, ki jih je samostojna naklada na žganje dosedaj dajala. Osrednja vlada je temu tudi res pritrčila in dejala, da dovoljuje deželi Kranjski poleg pobiranja naklade na državno žganjarino, tudi še pobiranje posebne deželne naklade na žganje. Kakor rečem, dotični zakonski načrt v naši zbornici ni mogel priti do razprave zaradi razmer v drugih deželah in tako smo prišli ob tako napeljeno rešitev zakonskega načrta.

Osrednja vlada je vsled tega v zakonskem načrtu, ki ga je predložila državnemu zboru, ključ določila drugače in sicer tako, da je za tri dežele Kranjsko, Štajersko in Koroško, ki so dosedaj pobirale posebne deželne naklade in ki so bile vpeljale skupno akcijo, da ne pridejo ob važen del dohodkov za pokrivanje svojih potrebščin, določila nekak višji ključ, odgovarjajoč dohodkom iz njihovih deželni naklad na žganje. Nasprotno pa je pri drugih deželah pri vsakej procen, ki so bili prvotno določeni dotičnim deželam, sorazmerno jednako znižala. Tako bi n. pr. Češka, ako se vzame ozir na konsum žganja, imela dobiti 16,5772 % od svote 19,200.000 K, ki so bile deželam namenjene. Ta dežela dobi sedaj samo 15,7818 %. Galicija, ki bi bila po prvotnem ključu imela dobiti 29,787 %, dobi po sedanjem ključu 28,3423 % in Dolenje Avstrijska — tudi ena tistih dežel, ki največ žganja konsumujejo — bi bila imela dobiti po prvotnem ključu 11,3787 % namesto tega pa dobi po novem ključu 10,7662 %.

Na podoben način se torej po konsumu porazdeli ta svota na posamezne dežele, namreč toliko se je odščipnilo nekaterim deželam, zato, da se je zadostilo željam Štajerske, Kranjske in Koroške.

V načrtu vlade je pa ad lit. 3. član III. v 3. odst. izrečeno, da, ako bi znašali dohodki več, kakor če bi ostalo pri prvotno določenem ključu, da se potem vzame tem deželam zopet dotični višji dohodek, ki se ima potem med vse dežele enakomerno porazdeliti. Državni zbor, ki se je o tem zakonu posvetoval, je pa omenjenim trem deželam nekoliko bolj naklonjen bil in je izpustil dotično določilo iz zakona, tako da imajo sedaj te tri dežele mogočnost, da bodo, če bi državna žganjarina več nesla, tudi one deležne večjih dohodkov, kakor jih imajo sedaj iz samostojne deželne naklade. Za sedaj je pa po prej imenovanem ključu za našo deželo določena svota 868.821 K. Če ozir jemljemo na dosedanji dohodek iz samostojne naklade na žgane opojne tekočine, potem pomeni ta svota v primeri

s proračunom za letošnje leto priboljšek, kajti v proračunu za letošnje leto smo kot dohodke iz deželne naklade na žgane opojne tekočine bili postavili znesek 840.000 K tako, da bomo torej od države več dobili 28.821 K. Seveda se ne sme v nemar pustiti, da bi bilo samostojno pobiranje deželni naklad za deželo vendarle ugodnejše, ako bo namreč, — kar sicer ne želim — tudi v bodoče konsum žganja tako rasel, kakor dosedaj. V tem slučaju bo dežela na slabšem.

V ostalem je pa ta načrt zakona, ki se je dosedel po pogajanjih z osrednjo vlado, katerih se je udeleževal tudi naš prečastiti gospod deželni glavar, na vsak način v sedanjih razmerah tako ugoden, da ne more ugodnejši biti in da nikakor ni misliti, da bi bili mogli več doseči. Zato gre hvala dobrohotnosti osrednje vlade, ki je izprevidela, da mora večkrat omenjenim trem deželam priskočiti na pomoč, ker drugače ne bi bile vedele nadomestiti manjšega dohodka.

Ugodna pa je stvar tudi zato, ker smo bili prej vedno pred eventualiteto, da z vpeljavo državne žganjarine samostojno deželno naklado na žganje sploh izgubimo, med tem, ko nam je sedaj za dobo desetih let zagotovljen lepi donesek 868.821 K na leto. Tedaj za deset let more deželni zastop računati s to lepo svoto.

Iz vsega tega je torej razvidno, da je pogodba, ki se je sklenila z državo, za deželo Kranjsko jako ugodna in da nam tedaj ne kaže družega, kakor skleniti ono, kar nam deželni odbor predlaga v prilogi 29., namreč skleniti, da se, ako bo zakon o državni žganjarini, kakor je bilo sklenjeno v državnem zboru, stopil z dnem 1. sept. t. l. v veljavo — dobivši seveda poprej Najvišjo sankcijo, katere dosedaj, kolikor jaz vem, še ni dobil — deželni zbor odpove nadaljnjemu pobiranju samostojne deželne naklade na žganje.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se tiskani predlog deželnega odbora sprejme.

Pri tej priliki pa se zdi finančnemu odseku da ima izpolniti še neko dolžnost

Kakor sem razložil v dosedanjih svojih besedah je pogodba, ki se je sklenila z državo za našo deželo, jako ugodna in je vsled te pogodbe deželi Kranjski za dobo 10 let zagotovljen prispevek v takej višini, da presega svoto, katero smo dosedaj postavili v proračun. Ako se oziramo na prvotni ključ in na svoto, katera bi bila pripadla po tem prvotnem ključu na deželo Kranjsko, se vidi, da bi bila dežela Kranjska manj dobila 545.318 K, Koroška 66.822 K, Štajerska pa 250.000 K.

Dežela Kranjska bi bila imela torej še večji odpadek pri dohodkih, kakor dežela Štajerska in vendar se je prečastitemu gospodu deželnemu glavarju posrečilo doseči, da je ta velika svota deželi Kranjski bila več pripoznana in da more sedaj v prihodnjih desetih letih računati s tisto veliko svoto, o kateri sem prej govoril.

Zdi se torej finančnemu odseku, da je dolžnost njegova, ako se pri tej priliki spomni gospoda deželnega glavarja in izpolnjujoč to svojo dolžnost, je sklenil predlagati, da se mu za njegovo posredovanje v dosEGO tako ugodne pogodbe, kakor se je z državo sklenila, izreče zahvala deželnega zbora.

(Splošno živahno odobravanje. — Allgemeiner lebhafter Beifall.)

Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Za dobo veljavnosti zakona z dné drž. zak. št. . . . se v ozemlju vojvodine Kranjske ne pobira nikakršnakoli deželna naklada na žgane opojne tekočine.

2.) Za one zaloge žganih opojnih tekočin, ki so podvržene v členu II. navedenega zakona z dné določenemu dodatnemu davku in za katere je bila sedaj obstoječa deželna naklada na žgane opojne tekočine dokazno po tarifi plačana, povrne se ta naklada iz deželnega zaklada osebam, ki so dolžne poravnati dodatni davek.

3.) Deželnemu odboru se naroča, da dogovorno s c. kr. deželno vlado po tem ukrene, kar je treba.

4.) Gospodu deželnemu glavarju Otonu pl. Deteli izreka se na njegovem uspešnem posredovanji v dosEGO sedanjega za deželo Kranjsko ugodnega porazdelilnega ključa preodkazov državne žganjarine zahvala deželnega zbora.“

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Während der Wirksamkeit des Gesetzes vom R. G. Bl. Nr. . . . wird im Gebiete des Herzogthumes Krain eine wie immer benannte Landesauflage auf gebrannte geistige Flüssigkeiten nicht eingehoben.

2.) Für jene Vorräthe an gebrannten geistigen Flüssigkeiten, welche der im Artikel II des vorbezeichneten Gesetzes vom vorgesehenen Nachsteuer unterliegen und für welche die derzeit bestehende Landesauflage auf gebrannte geistige Flüssigkeiten nachweislich tarifmäßig entrichtet worden ist, wird diese Auflage an die zur Entrichtung der Nachsteuer verpflichteten Personen aus dem Landesfonde rückerstattet.

3.) Der Landesauschuß wird beauftragt, hienach das Erforderliche im Einvernehmen mit der k. k. Landesregierung zu veranlassen.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichlerberg:

Ich eröffne die Debatte.

Wünscht jemand der Herren das Wort zu denn Anträgen des Finanzausschusses?

Der Herr Abgeordnete Dr. Žitnik hat das Wort.

Poslanec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Naravno je, da se strinjam z vsemi predlogi, katere je ravnokar gospod poroče-

valec prečital v imenu finančnega odseka, ker so ti predlogi edino na pravem mestu. Pri tej priliki pa hočem sprožiti neko drugo vprašanje.

Kakor je gospodom znano, odpade deželna naklada na žgane opojne pijače letos s prvim septembrom. Ker ima pa dežela danes v svojej službi okolu 110—120 deželnih dacarjev, torej nastane vprašanje, koliko dacarjev bo morala vsled tega iz službe odpustiti. Kakor sem po strani poizvedel od gospoda nadzornika deželne naklade, utegne kakih 30—40 dacarjev odpuščenih biti in zgodilo se je ravno povodom tega vprašanja, da so nekateri dacarji prišli k meni in gotovo tudi k drugim gospodom poslancem, ki so v skrbi, kaj bo potem z njimi. Vi sami veste, gospodje, da je mnogo izmed deželnih dacarjev oženjenih in takih, ki so bili že prej v službi, ko se je deželna naklada še v zasebnem zakupu pobirala, in naravno je, da se ti kot oženjeni ljudje bojé, da bodo morda odpuščeni. Torej mislim, da bi bilo umestno, da deželni odbor, kar se, kolikor mi je znano, še ni zgodilo, poskrbi, da se dotičnim dacarjem, katere se namerava iz službe odpustiti, to pravočasno naznani, da se jim dá prilika, o pravem času poiskati si kako drugo službo.

Jaz sem v odseku v državnem zboru predlagal soglasno sprejeto resolucijo, kateri je pritrdil tudi Njega eksclenca gospod finančni minister, da naj bi se tisti dacarji, ki bodo na Kranjskem, Stajerskem in Koroškem prišli ob službo, po možnosti vsprejeli v državno službo. Vem pa, da jim bo jako težko dobiti državno službo, ker nimajo dotičnih študij, ki jih država zahteva. Torej je skoraj gotovo, da bo kakih 30—40 deželnih dacarjev prišlo pod kap in iz tega razloga si dovoljujem staviti resolucijo, naj deželni odbor, ako tega še ni storil, izbere izmed dacarjev nekatere, ter jim pove, da bodo odpuščeni, da si bodo mogli pravočasno iskati drugo službo. Mislim, da ta resolucija ni odveč in to želé tudi dacarji sami.

Potem bi se dotaknil še nekega drugega vprašanja, o katerem se je v deželnem zboru že dne 17. februarja leta 1894 obravnavalo. Deželni dacarji namreč v obče želijo, da bi se jim vendar preskrbele za starost provizije ali primerne pokojnine. Že l. 1894. je ravno sedanji gospod poročevalec o proračunu deželnega zaklada predlagal resolucijo, da naj se med dacarje porazdeljuje 5 % čistega dohodka iz deželne naklade na žganje, kar ga po odbitih remanencah presega znesek 100 000 gld. To se je godilo do letošnjega leta in letos vidimo v letnem računu v § 11. izkaz, kako se je to tem dacarjem delilo. Zgodilo se je to na razne načine in okolu 2000 gld. na leto se je pa dajalo posebnemu zakladu, ki bo temelj svoječasnemu pokojninskemu zakladu deželnih dacarjev. Ta zaklad dandanes že znaša 16.136 gld. 25 kr. Dacarji so, kakor je meni znano, pričakovali, ali se bo res kaj v tem oziru zgodilo. Deželni zbor je že dne 17. februarja 1894 sklenil, da se naredi nekaj pokojninski pravilnik za dacarje in l. 1895., kakor se spominjam, je visoka zbornica potem že obravnavala o dotičnih predlogih deželnega odbora, o

katerih je poročal današnji gospod poročevalec, in eksclenca gospod baron Schwegel in gospod Luckmann sta oba, kakor tudi cela zbornica, priznala potrebo provizij za deželne dacarje, pa navajali so se glede predloge deželnega odbora zaradi oženjenih dacarjev tako tehtni pomisleki, katerih danes ne bom tukaj navajal, da je potem visoka zbornica predlogo deželnemu odboru z naročilom vrnila, naj predloži deželnemu zboru primernejši statut.

To je bilo l. 1895 in od tistega časa nismo videli nobenega poročila več.

Ker pa je visoka zbornica potrebo takih provizij za dacarje pripoznala, mislim, da bi bil pač deželni odbor imel dolžnost, da bi nam bil tekom teh petih let po sklepu visokega zbora predložil dotični pravilnik.

Seveda gledé teh dacarjev, ki se bodo sedaj odpustili, deželo ne veže nikaka dolžnost, ampak kakih 80 jih bo pa vendar obdržala zaradi naklade na pivo in zaradi zakupa državne užitnine v 26 okrajih in ker deželni zbor vsako leto sklepa resolucijo, da naj se deželni odbor udeležuje zakupnih dražeb, in je torej pričakovati, da bodo ti dacarji tudi za naprej ostali v deželni službi in ker je pa na drugi strani zaradi reda železi nekaka stabilnost v osebju, je umestno, da se gledé njih preskrbljenja za starost nekaj zgodi, kar dacarsko osebje, ki ima jako neprijetno službo, gotovo opravičeno želi. Res je, da je letos visoka vlada predložila državnemu zboru nekak načrt za zavarovanje vseh javnih in zasebnih uradnikov, ki imajo vsaj 600 K plače na leto. Toda zakonodajni stroj je jako neukreten in vprašanje je, kdaj bo dotični zakon stopil v veljavo.

Veljavni možje, kot dr. Baernreiter in drugi so izražali pomisleke proti načrtu vlade ravno zaradi prispevkov delodajalcev. Torej se lahko stvar leta in leta zavleče, med tem pa se lahko zgodi, da se nekateri dacarji v deželni službi postarajo in končno ne bodo imeli nobene pravne pravice do dežele, čeravno je gotovo, da ima dežela neko moralno dolžnost do njih. Služba dacarja je tako skromna, da ne more nič na stran dejati, in tiste nagrade po 20 ali 30 gld. tudi nič ne zaležejo.

Gotovo pa bi bil vsak dacar zadovoljen, če bi se te nagrade stekale v pokojninski zaklad. S tem bi se bil dotični posebni zaklad že jako izdatno pomnožil in bi danes ne šlo samo za tistih 16.000 gld.

Po teh opazkah predlagam nastopni resoluciji:

„Deželni zbor skleni:

1.) Z ozirom na to, da s 1. septembrom t. l. preneha samostojna deželna naklada na žgane opojne pijače, se deželnemu odboru naroča, da pravočasno odpove službe onim dacarjem, katere misli odpustiti.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da z ozirom na sklep visokega deželnega zbora z dné 11. februarja 1895, gledé upokojitve deželnih dacarjev v bodočem zasedanju predloži načrt pokojninskega pravilnika za deželne dacarje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pöschelberg:

Nach § 19 der Geschäftsordnung muß ein Antrag bevor er in Verhandlung gezogen wird, erst unterstützt werden.

Ich ersuche daher die Herren, welche die Anträge Dr. Zitznit's unterstützen wollen, sich zu erheben.

(Se podpreta. — Werden unterstützt.)

Die Anträge sind gehörig unterstützt und stehen daher in der Debatte.

Wünscht noch jemand der Herren das Wort?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Dies ist nicht der Fall, es hat somit der Herr Beirathstatler das Wort.

Poročevalec Hribar:

Gotovo je vprašanje, katero je sprožil gospod predgovornik, s stališča deželnih dacarjev jako važno. Važno je pa tudi z obče-humanitarnega stališča, zato, ker se dandanes povsod pojavljajo prizadevanja, da se za starost preskrbé vsi različni delavci in uradniki, ki dosedaj niso imeli nobene pravice do kake penzije.

Toda, gospôda moja, ta stvar je taka, da zahteva jako veliko študij in resnega premišljevanja.

Ako takoj sprejmemo deželne dacarje v penzijsko ali provizijsko opravičenost, tedaj bode dežela s tem v bodoče prišla do takih izdatkov, o katerih danes niti pojmov nimamo.

Gospod predgovornik pravi, da je že l. 1895. deželni odbor dobil nalog, da študira, kako bi se mogle ustanoviti za deželne dacarje pokojnine oziroma provizije; obžaluje pa, da se ni že sedaj vpeljalo preskrbovanje deželnih dacarjev za starost. Jaz pa opozarjam, gospôda moja, na to, da bi vsled tega, če bi se bilo vpeljalo preskrbovanje za starost tudi pri takih dacarjih, ki služijo, če tudi ne 10 let, vsaj že 7 ali 8 let, dežela danes morala izdatne troške za nje imeti. Stvar je pa še z drugega stališča pomisleka vredna. Preskrbovanje za starost se more zagotoviti takim uradnikom in služabnim organom sploh, ki so nekako stalno nameščeni. Deželni dacarji pa v deželni službi niso stalni. Stalni so v deželni službi do neke gotove meje le tisti dacarji, ki so pri pobiranju naklade za pivo, kajti te naklade ne bomo izgubili. Teh je pa jako malo, in če bi mi ne imeli drugega, kakor pobirati naklado na pivo, bi shajali s 5—10 dacarji, in morebiti bi jih še toliko ne bilo treba, ker je tudi na drug način kontrola mogoča in ker se naklada na pivo primerno veliko laglje pobira brez velikega osebja, kakor naklada na žganje.

Mi imamo veliko število dacarjev, ki so sedaj nameščeni pri pobiranju užitnine, katero ima dežela v zakupu. Gospôda moja, to je od danes do jutri, od jedne zakupne dobe do druge. Če pa pridemo enkrat tako daleč, da se bo državna uprava principijelno zato izrekla in bo sklenil državni zbor, da naj se daje užitnina edino le v zakup deželam, bi

bilo lahko mogoče potem takoj napraviti tak penzijski fond za dacarje in uslužbence pri deželni nakladi sploh. Drugače to ne gre. Lahko Vam drug izgled navedem. Pri mestni občini ljubljanski so podobne razmere, kakor pri deželi Kranjske! Tam se je kolikor mogoče poskrbelo, da se mestni uradniki in služabniki deležne storé starostnega preskrbljenja. Edino diurnisti, delavci in dacarji niso deležni tega starostnega preskrbljenja. Za diurniste in delavce sem že izdelal tak načrt in ga predložil občinskemu svetu, kajti ti ostanejo stalno v službi, v kolikor nimajo navade menjavati službo. Kedor rad dela, nima želje od jednega mesta hoditi do drugega, temveč tisti ostane v mestni službi bodisi kot diurnist ali kot delavec morebiti do konca svojega življenja. Gledé takih uslužbencev je popolnoma opravičeno, da se preskrbé za njihovo starost. Zaradi dacarjev pa nisem storil enakega predloga, ker ravno ti niso stalni. Mesto ima užitnino od treh do treh let v zakupu. Kadar jedna doba poteče, se lahko dá užitnina drugemu v zakup. Potem bi pa mestu nastala dolžnost, preskrbovanje onih dacarjev, ki so služili 10 let, prevzemati. Torej ta stvar je uvaževanja vredna in kakor bi rad privoščil, da bi se dacarjem pripomoglo do preskrbninskih užitkov v starosti, moram vendar svariti pred tem, dokler nimamo zagotovila, da bodo vsi dacarji postali stalni uslužbenci dežele.

Moj častiti gospod predgovornik želi, da bi se deželnemu odboru naročilo, kakor je bilo sklenjeno v deželnem zboru že l. 1895., da deželni odbor izdelá pokojninski pravilnik za deželne dacarje in že v bodočem zasedanju predloži načrt zakona. Ta predlog je pa vendarle nevarnejši, kakor se zdi. To je nekak strikten nalog deželnemu odboru, in v tem je principijelno izraženo, da je deželni zbor naravnost pripravljen dacarjem dati pokojnino. Za tak predlog se pa jaz ne morem izreči. Ako bi bil gospod predlagatelj rekel, da naj se deželnemu odboru naroči premišljevat, kako, da bi se one dacarje preskrbelo na starost, bi jaz zato glasoval; tako pa ne morem glasovati za predlog gospoda poslanca Žitnika in prosim, da ga tudi visoka zbornica odkloni.

Poslanec dr. Žitnik:

Prosim besede za formalni predlog!

Prosim, visoka zbornica, da se ta moj predlog izroči finančnemu odseku v presojo, da o njem poroča pri proračunu.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Der Herr Abgeordnete Excellenz Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel.

Dem formalen Antrage möchte ich die Bemerkung beifügen, dass thatsächlich die angesammelten 16.000 K, die aus den Erträgen zurückgestellt worden sind für

die Bedeckung der Landesauslage, den Gegenstand einer besonderen Berathung des Finanzausschusses zu bilden haben werden, um zu bestimmen, was zu geschehen hat und in welchem Maße wenigstens diejenigen Bediensteten, die nicht weiter in Landesdiensten behalten werden, daran betheiligt werden sollen.

Ich stimme also dem Antrage auf Zurückverweisung an den Finanzausschuss zu, bitte aber speciell die Frage im Finanzausschusse in Erwägung zu ziehen, was mit dem angesammelten Fonds zu geschehen hat.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Wünscht der Herr Berichterstatter sich noch über diesen formalen Antrag zu äußern?

Poročevalec Hribar:

Ne!

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

So werden wir abstimmen, und ich bitte die Herren, welche mit den vier Anträgen des Finanzausschusses einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Die Anträge des Finanzausschusses sind angenommen.

Jetzt werden wir über den ersten Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Žitnik abstimmen.

Ich bitte den Herrn Berichterstatter denselben vorzulesen.

Poročevalec Hribar:

(bere: — liest:)

„Deželni zbor skleni:

Z ozirom na to, da s 1. septembrom t. l. preneha samostojna deželna naklada na žgane opojne pijače, se deželnemu odboru naroča, da pravočasno odpové službe onim dacarjem, katere misli odpustiti.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Ich ersuche die Herren, die diesem Antrage zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ich ersuche nun den Herrn Berichterstatter, den zweiten Antrag Dr. Žitnik, bezüglich dessen der Antrag auf Zuweisung an den Finanzausschuss gestellt wurde, vorzulesen.

Poročevalec Hribar:

(bere: — liest:)

„Deželnemu odboru se naroča, da z ozirom na sklep visokega deželnega zbora z dné 11. februarja 1895, gledé upokojitve deželnih dacarjev v bodočem zasedanju predloži načrt pokojninskega pravilnika za deželne dacarje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Richtenberg:

Ich bitte die Herren, welche damit einverstanden sind, daß dieser Antrag dem Finanzausschusse zugewiesen wird, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nachdem der Herr Berichterstatter zu Punkt:

6. Ustna poročila finančnega odseka o peticijah, in sicer:

a) županstva v Dolih za podporo za vzdrževanje občinske ceste Dole-Rovte;

6. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen, und zwar:

a) des Gemeindeamtes Dole um Subvention zur Erhaltung der Gemeindefraße Dole-Geräuth

abwesend ist, kommt der nächste Punkt, das ist die Petition:

b) učiteljstva v Postojni za dovolitev stanarine in draginjskih doklad pa za zvišanje funkcijske doklade vodji;

b) der Lehrerschaft in Adelsberg um Bewilligung von Quartiergeldern, Thenerungszulagen und Erhöhung der Functionszulage für den Schulleiter

Poročevalec Višnikar:

Učiteljstvo postojnskega trga je vložilo dve enako se glaseči prošnji št. LIX. in CXI. V teh prošnjah prosi postojnsko učiteljstvo, da se podeli 1. vsemu učiteljstvu izimši šolskemu vodji stanarino v znesku 240 kron; 2. vsemu učiteljskemu osobju draginjska doklada v znesku letnih 200 kron; 3. da se učiteljskemu vodji zviša funkcijska doklada od letnih 200 na letnih 400 kron.

Ta prošnja se opira na izredno draginjo, katera je v Postojni; prosilci pravijo, da Postojna tekmuje gledé cene živil, kurjave, stanovanj z vsemi mesti kranjskimi ne izimši Ljubljane. To izhaja od tega, ker se nahaja Postojna blizu pomorskih mest Trsta, Reke, Pulja itd., in ker mnogo ljudij iz teh mest prihaja na letovišče v Postojno. Vsled tega se podražé posebno stanovanja in raznovrstna živila. V prošnji se trdi, da stane meblirana soba za samca 200 kron na leto in malo stanovanje z dvema sobama, eno kuhinjo 300–360 kron. Dalje provzroča draginjo v obilni meri tudi vojaštvo, ki prihaja vsako leto v Postojno in postojnski okraj. Dalje omenja prošnja tudi, da je trško oskrbníštvo v dogovoru z vojnim ministerstvom gledé tega, da bi se v Postojni sezidale vojaške barake, v katerih bi se ustanovil vsako leto 2–3 mesece bataljon vojakov. Ta

zgradba se utegne za Postojno ugodno rešiti. Seveda trgovci in krčmarji pridobé s tem. Tisti pa, ki so odvisni od stalnih plač, imajo trpeti draginjo. Postojniško učiteljstvo vsled tega trdi, da nikakor ne more izhajati, ter prosi, da bi se mu dovolila stanarina in draginjska oziroma lokalna doklada.

Gospoda moja! Priznati se mora, da Postojna spada gotovo med najdražje kraje kranjske dežele. Jaz bi mogel celo trditi, da je Postojna v resnici najdražji kraj poleg Ljubljane v naši deželi, vendar bo pa učiteljstvo uvidelo, da ni lahko mogoče urediti plač in dohodkov učiteljstva od kraja do kraja, ampak da mora taka akcija in ureditev biti enotna. To velja posebno gledé stanarine in funkcijske doklade. Gledé teh prošenj gotovo ne gre, da bi se dovolila stanarina in zvišala funkcijska doklada samo postojnskemu učiteljstvu, ampak je neobhodno potrebno, da se te zadeva uredi enotno za celo deželo. Govoriti bi se moglo le o lokalnih ali draginjskih dokladah; ali tudi v tem oziru je treba preiskati, ali so še kaki drugi kraji v deželi, kjer se nahajajo enake ali podobne razmere. Jaz ne bom takih krajev navajal, ampak v finančnem odseku se jih je več imenovalo. Ako učiteljstvo objektivno sodi, mora priznati, da smo veliko storili za razvoj našega šolstva in da smo tudi gmotno stanje učiteljstva precej zboljšali.

Uvaževati mora pa tudi težave, v katerih se nahajamo. Dandanes vse hrepeni po zboljšanju gmotnega stanja. Na eni strani hoče vse imeti podpore od dežele, na drugi strani pa nikdo neče sprejeti večjih bremen. Opozarjati moram na to, koliko je dežela storila v poslednjih letih za vinarstvo, za mlekarstvo in sirarstvo. Jaz nočem trditi, da smo rekli zadnjo besedo gledé učiteljstva in tudi resolucija, ki smo jo sklenili lansko leto, kaže, da tega ne nameravamo. Težavo nam le dela pokritje večjih stroškov in v tem oziru bo moral še deželni odbor premišljati, kako bi bilo pokriti večje potrebščine in se bo moral prihodnji deželni zbor odločiti za to ali ono.

Povdarjal sem lansko leto, da bo posebno potrebno zvišati petletnice in dovoliti stanarine drugim učiteljem na večrazrednih šolah, ki nimajo stanovanja. Ko bi dotične petletnice, ki znašajo sedaj po 80 kron, zvišali recimo na 150 kron, bi ta večja potrebščina znašala okroglo 75.000 K na leto.

Ako bi pa te petletnice zvišali samo od 40 do 60 gld. in poleg tega učiteljstvo razvrstili ugodnejše v posamezne plačilne razrede — recimo, da bi prišlo 15 % v prvi razred, 25 % v drugi razred in po 30 % v tretji in četrti razred — bi to zopet znašalo okroglo 40.000 K poviška.

Ako torej hočemo ustreči učiteljstvu v toliki meri, bi po mojem mnenju se morala zvišati potrebščina na leto na 80–100.000 K. Da kaj takega letos finančni odsek ni mogel nasvetovati in bi se tudi deželni zbor za to ne mogel odločiti, je umevno, ker imamo letos zadnjo sezijo, in smo se zanašali, da bomo dobili večjo podporo od države. Opozarjam

častite gospode, da smo lansko leto dné 3. maja sklenili resolucijo, da se deželni odbor obrne do c. kr. vlade z utemeljeno prošnjo, v kateri je izkazati razvoj in potrebsčine ljudskega šolstva, ter prosi vlado, da dá primeren prispevek oziroma odstopi deželi del državnih dohodkov v delno pokritje vedno rastočih potrebsčin pri normalno - šolskem zakladu. Deželni odbor se je obrnil z obširnim dopisom na c. kr. deželno vlado, od katere je došel odgovor z dopisom z dné 27. junija t. l., ki je prav nepovoljen. Jaz si usojam ta odgovor v informacijo visoke zbornice prečitati.

(bere: — liest:)

„Bezugnehmend auf die Note vom 12. Juli 1900, Z. 6557, betreffend das vom krainischen Landtage in der Resolution vom 3. Mai 1900 gestellte Ansuchen um Zuvendung eines größeren Beitrages aus den Staatseinkünften zur theilweisen Deckung des Volksschulaufwandes in Krain, beehrt sich der k. k. Landeschulrath unter Hinweis auf die dem krainischen Landesauschusse vom k. k. Landespräsidium unterm 24. September 1900, Z. 4323, zugekommene Verständigung über Erlass des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht vom 13. Juni l. J. Z. 11.946, mitzutheilen, dass das k. k. Finanzministerium laut Zuschrift vom 9. April 1901, Z. 70 174 ex 1900, in principieller Beziehung an dem bereits wiederholt erklärten Standpunkte festhalten muss, wonach von dem im Reichsvolksschulgesetze niedergelegten Grundsatz, daß der Aufwand für die Volksschulen ausschließlich dem Lande und den Gemeinden zur Last zu fallen hat, nicht abgegangen werden kann.“

Erscheint daher schon von diesem principiellen Gesichtspunkte aus eine Berücksichtigung des in der vorliegenden Landtagsresolution gestellten Petites ausgeschlossen, so könne das Finanzministerium bei diesem Anlasse nicht umhin, zu bemerken, dass im Hinblick auf den Umfang der staatlichen Exigencien die Uebernahme neuer, bisher dem Staate nicht obliegender Lasten sich als unthunlich darstellt, soll nicht das Gleichgewicht im Staatshaushalte, welches nur mit Anordnung der weitestgehenden Ökonomie auf allen Gebieten der Verwaltung erzielt werden könnte, der Gefahr einer ernstern Störung ausgesetzt werden.“

Prosim visoko zbornico, da vzame ta jako nepovoljni odgovor na znanje, ter še omenjam, da prispeva vlada k troškom ljudskega učiteljstva, ki znašajo sedaj okroglo 1.000.000 K, samo 4430 K na leto. (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: „Cujte!“) Jaz obžalujem ta nepovoljni odgovor ter priporočam deželnemu odboru resno premišljati to zadevo. Sicer jo pa prepuščamo prihodnjemu deželnemu odboru, v katerem bo tedanji gospod poročevalec imel veselje to zadevo dalje študirati. Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor skleni:

Prošnji učiteljstva postojnskega trga za podelitev stanarin, draginjskih doklad in zvišanje funkcijske doklade šolskemu voditelju, se za sedaj ne more vstreči.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg:

Wünscht jemand der Herren das Wort zu dem Antrage?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, so bitte ich die Herren, welche mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen

Punkt:

c) županstva v Postojni za podporo meščanski šoli;

c) des Gemeindeamtes in Adelsberg um Subvention für die Bürgerschule.

Poročevalec Višnikar:

Županstvo občine postojnske prosi za subvencijo meščanske šole v Postojni.

Ker je ta zadeva dovolj važna, bi si usojal prečitati prošnjo, ki se glasi (bere: — liest:)

„Ze s šolskim zakonom z dne 14. majnika 1869 ustanovile so se za celo Avstrijo meščanske šole s prevažno nalogo, dajati onim mladeničem, ki so namenjeni za dom, za trgovino, obrt in drugo strokovno šolstvo, ono potrebno izomiko, ki presega učni smoter splošnih ljudskih šol. Meščanska šola naj bi tedaj sprejemala vse one učence, katerim za njihovi poklic navadna ljudsko-šolska omika ne zadostuje, ki pa vendar ne teže po višji izobrazbi za kak akademiški poklic. Ona naj bi tudi v tem smislu razbremenila nižje razrede srednjih šol, kateri so navadno prenapolnjeni z mladino, ki ni namenjena za višje šolstvo, pač pa želi dobiti nekoliko več omike, nego jo daje ljudska šola. Deželni zakon z dne 29. aprila 1873, ki urejuje napravo meščanskih šol na Kranjskem, ostal je do danes neizvršljiv, ker se je v zakonu celo breme za vzdrževanje takih šol naložil posameznim šolskim okrajem. Občinski odbor glavne občine postojnske poprijel se je incijative ter v svoji seji dne 7. februvarija t. l. soglasno sprejel predlog za ustanovitev meščanske šole v Postojni.“

Rešujé dotični sklep obrnilo se je podpisano županstvo dne 7. februvarija t. l. do okrajnega šolskega sveta v Postojni z vlogo, katero polagamo v prepisu sub A in iz katere je sklep občinskega odbora razviden. C. kr. okrajni šolski svet storil je dosedaj baje vse potrebne proizvodbe in dobil tudi od krajnega šolskega sveta v Postojni v zadevi potrebnih šolskih prostorov tako ugoden odgovor, da v tej zadevi ni pričakovati nobenih zaprek. Tudi kar se tiče letnih stvarnih potrebsčin, ki bi po izjavi ravnateljstva meščanske šole v Krškem utegnile znašati okroglo 1200 K na leto, bo iste okraj drage volje prevzel.

Gre se tedaj le za plačevanje učiteljstva na tej šoli. Na tej šoli potrebovalo bi se poleg ravnatelja tudi še tri učne moči in eventuelno tudi stalnega veroučitelja in bi znašale plače, ako se računi:

plača ravnatelja	2400 K
„ I. učitelja	1840 „
„ II. „	1600 „
„ III. „	1380 „
in renumeracija veroučitelja	800 „
okroglo	8020 K

Pripomniti pa je treba, da bi se dali ti stroški prav izdatno skržiti, če bi se, kar je po zakonu dopustno, vodstvo petrazredne ljudske šole in trirazredne meščanske šole spravilo pod eno vodstvo in ko bi se na sedaj obstoječi petrazredni ljudski šoli nastavile tudi take učiteljske moči, ki imajo izpit za meščanske šole in bi s supliranjem nadomestovale vsaj enega stalno nameščenega učitelja meščanske šole. V takem slučaju bi se račun učiteljskih plač zmanjšal najmanj za 2000 K, ne da bi to škodovalo pouku na naši petrazredni ljudski, — oziroma nameravani trirazredni meščanski šoli.

Znano je, da je Notranjska, kar se tiče šol izmed vseh delov Kranjske na najslabšem štališču. Dočim ima Dolenjska 2 gimnaziji, 1 meščansko, 1 kmetijsko in 1 strokovno šolo, Gorenjska svoj višji gimnazij in dobi baje tudi še poljedelsko šolo — ima Notranjska do sedaj le navadne ljudske šole. To obžalovati je tembolj, ker je bil v Postojni že za časa francoske vlade nižji gimnazij.

Če se tedaj občina postojinska prizadeva dobiti v naravno središče Notranjske meščansko šolo s trgovskim značajem, je tako prizadevanje gotovo v polni meri opravičeno in bi se z napravo take šole deloma poravnala ona krivica, ki jo naša pokrajina trpi že veliko let vsled neizvršljivih zakonskih določil.

Mladini iz Notranjske in tudi iz drugih krajev Kranjske in sosedne Primorske bila bi dana prilika dobiti na meščanski šoli potrebni prvi pouk za višje trgovske šole, obrtne in strokovne šole, učiteljišča itd. in tudi oni, ki so namenjeni za dom, dobili bi na tej šoli za praktično življenje več potrebne izobrazbe, nego na spodnjih razredih srednjih šol.

Tudi moramo povdarjati, da se nameravana šola ne more smatrati kot kaka dobrota le za Postojno in Notranjsko, marveč bil bi to učni zavod, katerega do sedaj Slovenci žalibog nimamo. Gotovo bi bilo odveč, ko bi potrebo takega zavoda še nadalje in podrobneje utemeljevali. Pač pa se mora, oziraje se na dosedanje skušnje, z vso pravico trditi, da naša dežela nikdar ne bo dobila za naše ljudstvo prepotrebni meščanskih šol, dokler bo veljal sedanji zakon, ko morajo iste napravljati in vzdrževati posamezni okraji na svoje stroške.

Kakor drugo ljudskošolsko učiteljstvo, treba bo tudi ono za meščanske šole v krajih, kjer so iste umestne in za ljudsko izobrazbo potrebne, plačevati iz deželnega šolskega zaklada.

Ker je naša občina pripravljena žrtvovati za napravo šolskih prostorov za meščansko šolo v Po-

stojni skupilo nekdanjega šolskega poslopja v znesku 19.400 K in bi okraj, soditi po dosedanjih izjavah, prevzel vse druge troške, izvzemši plačevanje učiteljstva in ker je ustanovitev nameravane meščanske šole s trgovskim značajem v Postojni mogoča le tedaj, če dežela prevzame plačevanje učiteljstva na tej šoli iz deželnega šolskega zaklada, zato udano podpisano županstvo, v smislu sklepa našega občinskega odbora prosi: Visoki deželni zbor naj izvoli vzeti sklep občinskega odbora postojinskega z dne 7. februarja t. l. v zadevi ustanovitve meščanske šole s trgovskim značajem v Postojni blagohotno na znanje ter skleniti, da naj

1. dežela prevzame plačevanje učiteljstva na nameravani meščanski šoli s trgovskim značajem v Postojni iz deželnega šolskega zaklada;

2. visoki deželni odbor takoj stopi v dogovor z veleslavnim c. kr. deželnim šolskim svetom tako, da se 1. razred meščanske šole v Postojni, ako le mogoče otvori že s početkom prihodnjega šolskega leta in če bi to ne bilo mogoče, vsaj v letu 1902.“

Dotični sklep občinskega odbora, ki zadeva to šolo, se je po priloženem prepisu sklenil enoglasno ter se glasi:

„1. Ker Notranjska nima nobene srednje in tudi ne meščanske šole in bi bila ustanovitev meščanske šole s trgovskim značajem v Postojni nujno potrebna in ker tudi §§ 5. in 6. deželnega zakona z dne 29. aprila 1873 določata, da naj se napravi v vsakem šolskem okraju najmanj ena meščanska šola, oziroma, da naj šolske oblasti skrbé, da se šole, kjer jih še ni, brez odloga ustanové, zato se županstvu naroča, da brez odloga pismeno prosi predsedništvo c. kr. okrajnega šolskega sveta v Postojni, da isto čim prej mogoče skliče okrajni šolski svet, da bo on v smislu § 5 razglasa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 9. januarja 1875, št. 3126, in z ozirom na člen IX. zakona z dne 19. decembra 1874, št. 21, sklepal o ustanovitvi in o potrebščinah nameravane meščanske šole v Postojni.

2. Z ozirom na predlog poslanca gospoda Hribarja v deželnem zboru Kranjskem z dne 5. marca 1897 oziroma na dotično poročilo finančnega odseka, v katerem se je povdarjala važnost ustanovitve meščanske šole v Postojni in z ozirom na to, da je visoki deželni zbor odobril poročilo finančnega odseka, namreč, da naj dežela ustanovitev potrebnih meščanskih šol subvencionira, obrniti bi se bilo s prošnjo do visokega deželnega zbora, oziroma do deželnega odbora kranjskega, da visoko isti sklene zakon, po katerem bi dežela prevzela plačevanje učiteljstva na nameravani meščanski šoli v Postojni iz deželnega šolskega zaklada.

3. Gledé na to, da se v novozgrajenem poslopju ljudske šole v Postojni že nahajajo nekateri prostori, ki bi bili sposobni za učne sobe meščanske šole in bi se dali tudi še drugi potrebni prostori doseči s primernim prizidkom, stopil naj bi slavni c. kr. okrajni šolski svet s krajnim šolskim svetom v Postojni v dogovor, da poizve, pod kakimi pogoji bi

krajni šolski svet dogovorno s trškim in občinskim zastopom pripravil, oziroma prepustil dotične, za meščansko šolo potrebne prostore šolskemu okraju v porabo.

4. Skupilo starega šolskega poslopja, ki je bilo last nekdanjega lokalnega šolskega zaklada trga postojnskega, v znesku 19.400 K, kateri se ima v smislu sklepa krajnega šolskega sveta in občinskega odbora hraniti kot fond za zgradbo kake meščanske ali druge višje šole v Postojni porabiti se sme, če se napravijo s prizidkom pod točko 3 navedeni potrebni prostori za meščansko šolo.“

Rešuje nalog občinskega odbora prosi se slavni c. kr. okrajni šolski svet, da izvoli ta predlog občinskega odbora na znanje vzeti in potrebno ukreniti, da se v Postojni meščanska šola ustanovi.“

To je torej prošnja županstva postojnskega, ki prosi, da bi dežela prevzela za nameravano meščansko šolo plače učiteljstva na račun normalno-šolskega zaklada ali deželnega zaklada, kar je končno vse jedno.

Zakon, ki določa ustanovitev meščanskih šol, je že 28 let star in do danes se še ni oglasil noben okraj za ustanovitev take šole, ker preveč stane in bi preveč obremenila dotični šolski okraj. Ako izvzamemo Krško, kjer se je ustanovila meščanska šola po znanem mecenu rajnkem Hotschewerju, nimamo nobenega drugega okraja, ki bi se bil mogel odločiti za ustanovitev meščanske šole.

Prva občina, ki se je za to odločila, je postojnska občina. Mi smo že večkrat povdarjali pri takih peticijah — sklepa o tej zadevi ni bilo — da se mora izmed vseh okrajev na deželi pač najprvo ozirati na Postojno.

Postojna je središče Notranjske, središče med Ljubljano, Trstom, Reko in Gorico. Cela Notranjska nima nobene srednje šole.

Pač dobi Idrija sedaj nižjo realko po najno-vejšem sklepu ministerstva, vendar bo ta realka bolj na periferiji in ne bo tako pristopna za druge kraje Notranjske. Uvaževati je tudi to, da je Postojna zgradila jako drago šolsko poslopje in da hoče tudi še za naprej skrbeti za razširjenje tega poslopja, v katerem sta že sedaj dve sobi, ki se imata uporabiti za meščansko šolo, in da hočejo v ta namen žrtvovati že prihranjenih 20.000 K. Postojna je mislila v poslednjem času na neko nižjo trgovsko šolo, ki bi stala na leto kakih 15.000 K, vendar je dvomiti, ali bi taka trgovska šola uspevala, posebno če se ustanovi v Ljubljani nižja trgovska šola, trgovska akademija. Važnost meščanskih šol je splošno priznana in se temu tudi v finančnem odseku v obče ni ravno ugovarjalo. Nasprotno mišljenje je bilo le v tem, kako naj tako šolo podpiramo. Jaz bi opozarjal pri tem na to, koliko meščanskih šol je v drugih deželah, posebno v naprednih deželah, na Češkem in Dolenjem Avstrijskem.

Na Češkem ni bilo lansko leto nič manj kakor 244 meščanskih šol in to pač dokazuje važnost teh šol. Ako se finančni odsek odloči prevzeti pla-

čevanje učiteljstva na račun deželnega zaklada, je hotel s tem tudi poravnati neko krivico, ki se godi Notranjski. Računi se sicer, da bo učiteljstvo stalo na leto, kadar se otvorijo vsi trije razredi, okroglo 8000 K, vendar mislim, da bodo ti stroški izdatno manjši, ako se ta šola spoji z obstoječo petrazredno ljudsko šolo in se spravita obe šoli pod jedno vodstvo in pod jedno streho.

Predlagam tedaj v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor zagotavlja nameravani javni meščanski šoli v Postojni, bodisi da jo ustanovi postojnski šolski okraj ali pa postojnska tržka občina sama ali s pomočjo drugih faktorjev, redno letno subvencijo s tem, da prevzame dežela plačevanje učiteljskega osebja ali pa da se izplačuje šoli denarna podpora do zneska, ki je potreben za pokritje potrebsčine za učiteljsko osebje.

Za slučaj, da se šola otvori že s šolskim letom 1901/02, se dovoljuje deželnemu odboru v to svrhu kredit 500 K.

Sicer se prošnja odstopa deželnemu odboru, da jo reši v ostalem delu.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Liedtberg:

Wünscht jemand das Wort zum Antrage des Finanzausschusses?

Der Herr Abgeordnete Povše hat das Wort.

Poslanec Povše:

V imenu svojega kluba imam nalog visoki zbornici v tej zadevi, o kateri se sedaj razpravlja, podati sledečo izjavo:

Kakor doslej v vseh sesijah deželnega zbora, tako stojimo tudi danes na stališču, da ne gre spreminjati deželnega zakona, po katerem imajo dotični okraji skrbeti za meščanske šole.

Gospoda moja! V tej visoki zbornici smo že ponovno razpravljali o tej zadevi, ko smo sprejeli prošnjo krškega šolskega okraja in ko so tudi drugi predlogi bili stavljeni, da bi dežela prevzela troške za meščansko šolo. Spominjam se le kratkega utemeljevanja deželnega odbora do te visoke zbornice, da je deželno knjigovodstvo preračunilo, da bi prišlo, ako bi se zakon spremenil in bi se vsi okraji oglasili za meščanske šole, do letnih izdatkov 85—100 000 goldinarjev.

Le pomislite naraščajoče stroške za ljudsko šolstvo! Že danes stojimo pri prekoračeni številki 1,000.000 kron.

Gotovo je tudi neizogibno in vsak iz te zbornice more prerokovati prihodnjemu novemu deželnemu zboru, da bo gotovo deželni zastop zahtevam učiteljstva kranjskih ljudskih šol za zvišanje plač ustregel, in če se bo to zgodilo tudi le v najskromnejši, najmilejši meri, bodo gotovo ti večji stroški znašali 100—200.000 kron na leto.

Ako vzamemo izkaz deželnega šolskega sveta glede številke šolo obiskujočih otrok na Kranjskem, razvidimo, da ima ogromno število enorazrednih šol toliko otrok, kakor jih zakon predpisuje za trirazredne šole, in šolska oblastva bodo gotovo silila na razširjenje takih šol in ne bo daleko do tedaj, ko bo redna potrebščina za šolstvo v naši deželi znašala poldrugi milijon kron na leto.

Gospoda! Glede meščanskih šol so, akoravno se je gospod poročevalec o njih povoljno izrazil in izkazal, da so napredne dežele, kakor Češka in Dolenja Avstrijska, polne takih šol, — mnenja in sodbe različne, in je mnogo strokovnjakov, ki bi bili bolj zagovarjali osnovanje trgovskih, obrtnih in poljedelskih šol, kakor snovanje meščanskih šol.

Jaz izjavljam, da je bil naš klub pripravljen izdatno podpirati Notranjsko v zadevi, o kateri se je že v deželnem zboru, trgovski zbornici in pri ministertvu začela akcija, in ravno kot član kluba jugoslovanskih poslancev mi je dobro znano, da je ministertvo bilo jako naklonjeno misli ustanovitve nižje trgovske šole v Postojni in da jo je hotelo izdatno podpirati. Obžalujem, ponovljeno rečem, da so Notranjci in Postojinci opustili to zdravo misel, kajti pripoznam rad, da imajo razmere na Notranjskem res tak značaj, da bi bilo želeli, da se mladina posveti trgovini zaradi sosesčine s primorskimi pristanišči Trstom ter z Reko itd.

Taka trgovska šola bi bila v Postojni popolnoma na svojem mestu in šolski okraj postojnski bi pa pri tej osnovitvi ne le res ustregel potrebi vzgoje svoje mladine, ampak bi bil tudi postal de ležen izdatne državne podpore, ki mu pa ne bo v del prišla, ako bo ustanovil meščansko šolo.

Z ozirom pa na to, da Notranjska res nima nobenega višjega izobraževališča, kakor ljudske šole, mi je naš klub naročil izjaviti, da hočemo izjemoma in strogo vzdržujoč načelo, da nima dežela v drugih krajih ničesar prispevati za vzdrževanje takih šol, tudi mi glasovati za ta predlog finančnega odseka, osobito, ker je v njem izrečeno, da ima dežela eventualno prevzeti plače za dotično učiteljstvo. Varujemo pa strogo stališče, da ne prevzamemo odgovornosti za to, da bi se dotični zakon premenil, s čemur bi se le na stežaj odprla vrata, da bi tudi drugi okraj prišli ter se oglasili za meščanske šole, kajti v vsakem političnem okraju so take razmere, v prvi vrsti v Ljubljani, da obstoji opravičenost do zahtevanja takih šol. Na vsak način pa glasujemo za predlog finančnega odseka, ker je v njem rečeno, da se dá le podpora, ne pa, da se je spremenil zakon in da se je skrb za šolo samo na deželo prevzela.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Liedtkenberg.

Der Herr Abgeordnete Hribar hat das Wort.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Moj predlog, katerega sem svoje dni stavil gledé meščanskih šol, torej vendar

ni ostal glas vpijočega v puščavi. Današnje poročilo finančnega odseka in ut meljevanje gospoda poročevalca, nič manj pa tudi govor neposrednega mojega častitega gospoda predgovornika, mi svedočijo, da je ta zbornica končno prišla vendar do prepričanja, da je potreba v naši deželi meščanskih šol. Ko sem utemeljeval svoje dni svoj samostalni predlog, sem naglašal, da sta poleg Ljubljane gotovo Idrija in Postojina, ki tudi potrebujeta meščanske šole, in ki bodeta, če se enkrat oglasita zanjo, morali pri deželnem zboru najti podpore. Idrija sedaj prihaja iz računa v tem oziru, ker dobi nižjo srednjo šolo. Oglasila se je pa Postojina, in zdi se mi, da bomo soglasno glasovali za predlog finančnega odseka. To ravno pa mi je najbolje zagotovilo, da se priznava važnost meščanskih šol, in da bode mogoče ustanoviti v Ljubljani tako meščansko šolo s pomočjo deželnega zbora, kajti nikdo ne more tajiti, da so v Ljubljani dani vsi predpogoji za tako šolo. Gospod predgovornik je sicer dejal, da se je v poslednjem času začelo dvomiti o potrebi in resnični važnosti meščanskih šol. Mogoče, da se res najde kak strokovnjak, ki sodi, da so boljše rokodelske in strokovne šole. Jaz bi se čisto nič ne čudil, ko bi bil gospod predgovornik našel takega tacega moža, kajti veliko strokovnjakov in pedagogov se res navdušuje za strokovne šole.

Če se stvar vsestransko in nepristransko premotri, se mora pa vendar pripoznati, da kljub temu ostaja načelo, ki je dovajalo po drugih in naprednih deželah do ustanavljanja tolikega števila meščanskih šol, tudi danes še v veljavi.

Gospod predgovornik je tudi omenjal, da se je začela v državnem zboru neka akcija, da se v Postojini ustanovi nižja trgovska šola, in da je ministertvo pripravljeno bilo, tako trgovsko šolo izdatno podpirati. Tudi meni je to znano, ker sem se v tem oziru z merodajnimi osebami v ministertvu razgovarjal in med drugim se mi je reklo, da ministertvo hoče ustanoviti v Postojini nižjo trgovsko šolo. Gospod predgovornik obžaluje torej, da je občinski zastop trga Postojine ta prvotni sklep spremenil in da želi sedaj meščansko šolo. Pozablja pa gospod predgovornik pri tem čisto, da želi občinski zastop postojnski meščansko šolo s trgovskim značajem (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: »Statut je predpisan za meščanske šole!«) Predpisan je. Dobro. Vendar ni dvojbe, da bo ministertvo, ki skrbi za ustanavljanje nižjih trgovskih šol, spremenjeni statut odobrilo. Zato se meni zdi, da so Postojinci, ko so storili sedanji sklep, gotovo jako pametno in previdno ravnali, kajti ako se hoče kje ustanoviti kako nižjo trgovsko šolo, zahteva se zanjo tudi učencev, in učenci morajo imeti neko gotovo predizobrazbo, katere predizobrazbe pa ljudska šola sama ne daje. Kdor bi prestopil iz same ljudske šole na tako nižjo trgovsko šolo, ne bi mogel pouku slediti tako, kakor bi bilo treba, in ne bi mogel napredovati v učnih predmetih, kakor je to želeli. Kdor hoče na kako nižjo trgovsko šolo vstopiti, mora imeti nižjo gimnazijo ali vsaj par razredov kake srednje šole. (Po-

slanec Povše: — Abgeordneter Povše: »K Mahru vstopajo iz ljudske šole!«) Kakšen napredek pa je tudi pri takih učencih. (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: »Mahrova je jako dobra šola!«) Vem, da je dobra šola, toda napredujejo in dobro izobražujejo se samo tisti, ki imajo večjo predizobrazbo, ali ki so prestopili iz nižjih razredov kake srednje šole ali pa vsaj iz V. razreda ljudske šole, kar je edino v Ljubljani mogoče, drugod pa ne, ker so edino v Ljubljani petrazredne ljudske šole. V Ljubljani višji razredi ljudske šole nekako nadomestujejo one discipline, ki se imajo poučevati na meščanskih šolah. Postojinci so si torej stvar premislili in rekli so: mi moramo, če hočemo ustanoviti nižjo trgovsko šolo, imeti za njo učencev, in naša trgovska šola ne bo imela zadosti domačih učencev, od drugod pa tudi ne bodo prihajali, tedaj bode šola prazna ostajala. Ako pa ustanovimo meščansko šolo, bomo imeli domače učence, in ti bodo potem lahko obiskovali trgovske kurze, ki se bodo na tej šoli poučevali. To je po mojem mnenju jako srečna misel, in jaz le želim, da bi naši državni poslanci, ki so se prej potegovali za ustanovitev nižje trgovske šole v Postojini, sedaj, ko se ustanovi meščanska šola s trgovskim značajem, na to vporabljali svoj vpliv, da država tudi to šolo podpira.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg:

Seine Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Seine Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Ich habe im Namen meiner Partei zu erklären, daß wir aus den vom Herrn Referenten angeführten Gründen für die vom Ausschusse beantragte Unterstützung zur Gründung der Bürgerschule in Adelsberg stimmen werden.

Indem ich diese Erklärung abgebe, verbinde ich damit die Voraussetzung, unter welcher wir diese Zustimmung erteilen, daß daraus kein Präjudic für weitere Gründungen geschaffen werde und daß gleichzeitig die finanzielle Lage des Landes dabei die möglichste Berücksichtigung finde.

Ich schließe mit dem Wunsche, daß es möglich werde, in gesetzlicher Weise jene Bestimmungen zu regeln, welche auf die Gründung von Bürger- und höheren Schulen dieser Art sich beziehen.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg:

Der Herr Abgeordnete Lenarčič hat das Wort.

Poslanec Lenarčič:

Visoka zbornica! Imel sem že na drugem mestu priliko izreči se o šoli, katera naj bi se osnovala v Postojini.

Takrat se je šlo za to, da se v Postojni ustanovi nižja trgovska šola.

Tista akcija za napravo trgovske šole v Postojini po mojem mnenju še danes ni končana.

Kakor jaz vem, je visoka vlada povprašala pri trgovski zbornici, koliko bi hotela prispevati za tisto trgovsko šolo, in trgovska zbornica se je v tej zadevi izrazila, koliko misli prispevati.

Torej sem mnenja, da popolnoma končno stvar še ni rešena.

Danes pa imamo opravek z drugo šolo, ki naj bi na mesto trgovske šole stopila. Jaz se v tem oziru strinjam z izvajanjem gospoda poslanca Povšeta, ker se meni vidi, da danes treba specializiranja in da je danes sicer jako koristna splošna izomika, ampak, da jo je v boju za obstanek težavnejše doseči in da je zato bolje zahtevati manj splošne izomike, več pa strokovne izobrazbe.

Zato bi jaz danes rajše glasoval za to, ako bi se bilo predlagalo, da naj se ustanovi v Postojini kaka nižja trgovska šola. Ker pa pripoznam potrebo prilike za višjo splošno omiko, bom glasoval za predlog finančnega odseka.

Gospode pa opozorim na okolnost, katere je omenil gospod poslanec Hribar, češ da je za učence na takih trgovskih šolah potrebna predomika, ki jo daje srednja šola, ali vsaj nižji razredi kake srednje šole.

V tem oziru se gospod poslanec Hribar moti. Predpogoj za vstop v srednjo trgovsko šolo je to, da mora imeti nižje razrede srednje šole in taka trgovska šola se namerava v Ljubljani ustanoviti, med tem, ko se gré tukaj za nižjo trgovsko šolo in za tako šolo pa zadostuje po veljajočih predpisih popolnoma izobrazba pridobljena na ljudski šoli.

Kakor rečeno, jaz bi rajše glasoval za trgovsko šolo, vendar pa hočem glasovati za predlog finančnega odseka, ker je boljše, da Postojina nekaj dobi, kakor pa nič.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg:

Der Herr Abgeordnete Pfeifer hat das Wort.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor! Gotovo ne bi imeli danes tako imenovane meščanske šole na Krškem, ako ne bi bil velikodušen dobrotnik podaril krškemu okraju krasno poslopje, v katerem se nahaja poleg štiri-razredne ljudske šole trirazredna meščanska šola s kmetijskim značajem.

Ker naše ljudstvo zna ceniti važnost in potrebo splošne izobrazbe na kmetijskem, obrtnem, trgovskem polju, skromna sredstva pa ne dopuščajo, da bi posamezni okraji ustanavljali tako dragih zavodov ter jih vzdržavali v smislu deželnega zakona od 1873. l., prosi županstvo v Postojni za podporo meščanski šoli, kar se meni vidi opravičeno.

Meščansko šolo v Krškem obiskujejo poleg učencev iz krškega okraja tudi učenci iz drugih okrajev naše dežele, vrh tega pa tudi iz sosedne Štajerske, torej ima koristi od te šole ne samo krški okraj, ampak tudi drugi okraji oziroma Kranjska de-

žela, ki bi morala tudi prispevati k stroškom krške meščanske šole.

V 22letnem obstanku meščanske šole je okraj krški imel okoli 100.000 gld. troškov. Troški vedno naraščajo; prej je zadostovala $3\frac{1}{2}\%$ naklada, sedaj znaša že 5% , tedaj je opravičeno, če predlagam:

»Deželnemu odboru se naroča poizvedovati razmere meščanske šole v Krškem ter staviti primerne nasvete v prihodnjem zasedanju deželnemu zboru, če bi bilo opravičeno, nakloniti ondodni meščanski šoli primerno podporo iz deželnega zaklada.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht — Herr Berichterstatter?

Poročevalec Višnikar:

Jaz bi opozoril nato, da je po § 6. zakona z dne 29. aprila 1873, št. 21, šolsko oblastvo opravičeno zahtevati od vsakega šolskega okraja, da se ustanovi tam meščanska šola.

Vlada bi torej lahko prisilila posamezne šolske okraje, da ustanove meščanske šole. To je jako nevarno določilo zakona in jaz bi svetoval deželnemu odboru, ako se boji, da pridejo še drugi okraji, ki bodo apelirali na deželo, da dotični zakon spremeni tako, da bo v prihodnje potreben za ustanovitev vsake meščanske šole poseben deželni zakon. To bi bila najboljša kavela.

Ako se sklene tak zakon, se mora ustanovitev šol jako dobro utemeljiti.

Od obeh stranij se je povdarjalo, da se bo glasovalo danes za to nameravano podporo in za to, da prevzame dežela stroške za plače učiteljstvu brez prejudica za prihodnjost. Tega mnenja sem tudi jaz.

Ako se torej predlaga, da se izjemoma Postojni dovoli taka ugodnost, se ne priznava, da imajo vsi okraji tako pravico do meščanske šole.

Gledé meščanske šole v Krškem, katero je omenil gospod poslanec Pfeifer, omenjam, da je isto ustanovil znani mecen Hotschewar in da krškemu okraju ni bilo ničesar treba prispevati za šolsko poslopje in druge potrebščine, dočim bo Postojna to šolo sama zgradila. Nisem pa za to, da se krški šoli nič ne dá, ampak enakih ugodnostij, kakor Postojna, pa Krško ne sme zahtevati. Sicer se ne upiram resoluciji gospoda poslanca Pfeiferja, ker ničesar ne prejudicira, in sem tudi jaz mnenja, da bo morda pravično, da se bo svoječasno dala kaka primerna podpora tudi šoli v Krškem.

Torej se strinjam s to resolucijo, katera se izvoli sprejeti.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pichthenberg:

Ich werde nun den Antrag des Finanzausschusses zur Abstimmung bringen und ersuche jene Herren, die mit dem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Nun bitte ich diejenigen Herren, die der Resolution Pfeifer zustimmen wollen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Die Resolution ist angenommen.

Punkt:

č) c. kr. višjega inženirja Morica Kirchschlagerja za donesek gledé zgradbe mostu čez Savo pri Trbovljah;

č) des k. k. Oberingenieurs Moriz Kirchschlager um Subvention für den Brückenbau über die Save bei Trifail.

Poročevalec Kalan:

Visoka zbornica! C. kr. višji inženir Moric Kirchschlager je vložil na deželni zbor prošnjo za podporo pri napravi mostu čez Savo pri Trbovljah. Tej prošnji je on pridejal natančni troškovnik in tudi načrte za zgradbo tega mostu. V pojasnilo svoji prošnji pripoveduje, da na celi 35 km dolgi progi od Litije do Radeč ni nobenega mostu, ampak samo štirje brodovi na Savi, v Zagorji, v Trbovljah in v Hrastniku. Ker je pa tam struga Save zelo ozka, in zaradi tega ob vsakem deževnem vremenu voda tako visoka, da je nemogoče porabiti tiste brodove za kaj drugega, kakor za prevažanje ljudi, sledi iz tega, da je desni breg Save popolnoma ločen od levega, in da ljudje na desnem bregu Save niso v nobeni zvezi s Trbovljami na Štajerskem ter morajo tje kaj rabiti pot čez Radeče. Torej iz Št. Jurja in Dobovca imajo ljudje pet ur daleč hoditi.

Zelo važno bi pa bilo, ako bi se taka zveza med to in ono stranjo Save napravila. Trbovlje in Hrastnik imata mnogo delavstva, katero veliko potrebuje za svoje življenje, in to bi prišlo prav prebivalcem desnega brega Save, ako bi mogli po kratki poti dovažati živež v Trbovlje in Hrastnik. Ravno tako bi delavci sami v tistih krajih lahko za delo prijeli, katerega sedaj iščejo v Ameriki.

Ta dva momenta sta gotovo uvaževanja vredna, ali dasiravno je prošnja opremljena s troškovnikom in podrobnim načrtom, jej manjka vendar le še podatkov, ali so se vršili že kak dogovori z dotičnimi krajji, koliko nameravajo prispevati. Ravno tako bi tudi treba vedeti, kakega nazora je štajerski deželni odbor. Zato prošnja še ni tako godna, da bi se moglo v meritornem oziru predlagati kak sklep, ali

bomo sploh in še manj pa, kako določeno podporo bomo dovolili, in zato predlaga finančni odsek:

„Deželni zbor skleni:

Prošnja c. kr. nadinženerja M. Kirchschlagerja se odstopi deželnemu odboru v pozvedovanje in svojedobno poročanje.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg.

Wünscht jemand der Herren das Wort zu dem Antrage?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, so bitte ich die Herren, welche mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Punkt:

d) posestnikov v Žažarjih pri Vrhniki glede preskrbljenja s pitno vodo;

d) der Insassen von Žažar bei Oberlaibach um Versorgung mit Trinkwasser.

Poročevalec dr. Papež:

V imenu finančnega odseka imam poročati o prošnji posestnikov v Žažarjih pri Vrhniki, ki prosijo podpore za preskrbljenje pitne vode za ljudi in živino.

Ta prošnja ni skoraj prav nič instruirana, ni ne načrta ne proračuna.

Po vsebini te prošnje to tudi ni pričakovati bilo, da bo priloženo kaj takega. Kajti ravno načrtovanje in preračunjenje, prosijo, naj se vrši po deželnem stavbnem uradu. Jaz se spominjam na nek sklep, ki se je lani ali predlanskem v visoki zbornici storil in ki je imel vsebino, da naj bi take prošnje deželni odbor (x primo decreto prosilec) vračal in od njih zahteval, da jih dobro instruirajo.

Jaz mislim, da bi bilo umestno, da bi se bil deželni odbor pri tej prošnji ali morebiti tudi pri kaki drugi prošnji po tem sklepu ravnal. Ravno iz tega ozira ne predlagam v imenu finančnega odseka ničesar drugega, kakor:

„Deželni zbor skleni:

Ta prošnja se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg.

Wünscht jemand der Herren das Wort?

Der Herr Abgeordnete Jelovšek hat das Wort.

Poslanec Jelovšek:

Če bi bili Žažarji tako znani, kakor je morda Šiška, ali kaka druga taka vas, bi se ne bil oglasil

k besedi, tako pa to storim, ker sem prepričan, da ta revna vas ni nikomur izmed gospodov znana, razun gospodu Lenarčiču.

Vas stoji v gorovju visoko nad Podlipo, nima nobene gostilne, nobene trafike in nobene prodajnice, kljub temu pa šteje nad 150 prebivalcev in nad 30 hiš.

To je dokaz velike revščine, kajti drugod nahajate gotovo v vsaki vasi, ki šteje 10 hiš, žganjarijo, trafiko in druge take stvari.

Gospôda moja!

Ta vas je popolnoma s slamo krita in prepričan sem, da v slučaju požara bi pogorela vsa od prve do zadnje hiše, tako da bi ljudje, ki so že sedaj po celem sodnem okraju znani kot reveži, postali res pravi berači. Ne bom več dalje govoril, ampak priporočam pa deželnemu odboru prav toplo, da to zadevo prej kot mogoče ugodno reši.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg:

Der Herr Abgeordnete Povše hat das Wort.

Poslanec Povše:

Meni je vsebina te prošnje znana in gospod referent finančnega odseka je popolnoma opravičeno trdil, da je prošnja malo jasna. Gospod predgovornik pa nam je podal res pravo sliko revščine dotičnega kraja, in jaz menim, da ne bom preveč obljubil, ako rečem, da se bo deželni odbor oziral na te vzroke kolikor mogoče, ko se bo izdelal načrt za vodovod, za Novo in Staro Vrhniko.

Projekti za Novo Vrhniko so že izdelani, za Staro Vrhniko pa bodo izdelani do jeseni, in tako je upati, da se bode ta vodovodna zadeva v prihodnjem letu izvrševala.

Pri tej priliki bo deželni inženier se mogel prepričati o dejanskih razmerah vasi Žažari in napraviti načrt, da se tudi ta prepotrebni kraj preskrbi z vodo.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riedtenberg.

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht — der Herr Berichterstatter?

Poročevalec dr. Papež:

To, kar je gospod Jelovšek omenil, podpiram s tem, da povem, da imajo v vasi Žažarji tudi 220 glav goveje živine, kajti poljedeljsko ministerstvo gleda bolj na število živine, kakor pa duš.

To, da je tudi gospod referent deželnega odbora podpiral to prošnjo, je prosilec gotovo dobro došlo in je upati, da se bo stvar tako prej rešila.

Še eno okolnost konstatiram, katero je deželni zbor vedno naglašal, namreč, da je vas Žažarji na kraškem ozemlju. To sem omenil v nadaljno podporo prosilec.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pechtenberg.

Ich bitte nun abzustimmen und ersuche die Herren, welche dem Antrage des Finanzausschusses zustimmen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Punkt:

e) županstva v Ribnem za podporo gledé zgradbe dveh mostov in poprave poti v Palež;

e) des Gemeindeamtes in Reifen um Subvention für den Bau zweier Brücken und Herstellung des Weges gegen Palež.

Poročevalec dr. Papež:

Županstvo v Ribnem prosi podpore za zgradbo dveh mostov in poprave poti v Palež.

V prošnji je navedeno, da je Sava odnesla dva občinska mostova, namreč ribenskega in selskega.

Na drugi strani so pa hudourniki gozdno pot v Palež razdrli.

Prošnja pravi, da je škoda pri mostu in poti približno 1900 kron. Mostova sta oba občinska last. Sklicuje se tudi županstvo na to, da sta lansko leto bila dva požara v kraju, ki sta povzročila škode nad 40.000 kron. Gotovo je to prošnja, na katero se ima deželni odbor ozirati in sicer tako kmalu, kakor mogoče; vendar pa ni mogoče sedaj, ko ne vemo, kje sta dotična mostova in kolika je potrebščina za mostova, dalje kolika je progá, ki je bila razdejana, določene svote nasvetovati in zato predlagam v imenu finančnega odseka:

»Deželni zbor skleni:

Prošnja županstva Ribno se odstopi deželnemu odboru, kateremu se priporoča primerna rešitev.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pechtenberg.

Wünscht jemand der Herren das Wort zu dem Antrage?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, so bitte ich die Herren, welche mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Punkt:

f) knjigotržca Otona Fischerja za podporo za učno knjigo: „Obrtno računstvo.“

f) des Buchhändlers Otto Fischer um Subventionierung des Lehrbuches: „Obrtno računstvo.“

Poročevalec Grasselli:

Gospod Sitsch, sedaj učitelj višje dekliške šole v Ljubljani, poprej ljudski učitelj in sicer dalje časa v Št. Vidu nad Ljubljano, je spisal učno knjigo: »Obrtno računstvo«, za obrtne nadaljevalne šole namenjeno. Ta rokopis je sedaj lastnina knjigotržca Otona Fischer-ja, ki je rokopisu izposloval ministersko odobrenje, začasno seveda in s pristavkom, da se bo definitivno odobrenje knjigi takrat podelilo, kadar bo dotiskana in v končno odobrenje predložena.

Knjiga je namenjena obrtnim nadaljevalnim šolam, v katere zahajajo dečaki, ki nimajo obilnih sredstev na razpolaganje za nakup učil. Gledati je torej tu gotovo tudi na to, da so učne knjige poceni. Knjiga pa stane založnika že sedaj 500 K, katere je plačal spisovatelju. Zaradi tega prosi podpore za natis te knjige. Finančni odsek je z ozirom na to, da je knjiga od naučne gosposke odobrena, smatral za primerno, da bi se natis te knjige podpiral, vendar pa mu je nedostajalo dokaza, da bo ta knjiga, če se natisne, tudi faktično se uvedla, to je, nedostajalo mu je dokaza, ali je zanjo dejanska potreba, in z ozirom na to finančni odsek ni mogel nasvetovati definitivnega predloga o podpori, ampak se je zjedini na to, da se stvar odstopi deželnemu odboru, in zaradi tega predlaga finančni odsek:

»Deželni zbor skleni:

Knjigotržca Otona Fischer-ja v Ljubljani prošnja gledé podpore za natis aprobiranega rokopisa »Sitsch, Obrtno računstvo« se odstopi deželnemu odboru, kateri je pooblaščen za imenovanje učne knjige dovoliti do 500 K podpore iz kredita za izdavanje šolskih knjig, če bo dokazano, da knjiga ustreza dejanski potrebi.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pechtenberg:

Wünscht jemand der Herren das Wort zu dem Antrage?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, so bitte ich die Herren, welche mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

7. Ustno poročilo finančnega odseka gledé prispevka v svrhu otvoritve za dvorcem projektovanih ulic in gledé notranje oprave v dvorcu (k prilogi 46.)

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Beitragsleistung zur Eröffnung

der hinter dem Burggebäude projectierten Gasse und betreffend die innere Einrichtung des Burggebäudes (zur Beilage 46.)

Poročevalec dr. Papež:

V imenu finančnega odseka imam čast poročati o prilogi 46., t. j. namreč o poročilu deželnega odbora o prispevku k otvoritvi za dvorcem projektovanih ulic in o notranji upravi dvorca. Deželni dvorec je v toliko dovršen, da se bo v II. s. mestru prihodnjega leta popolnoma postavil v stan, in se bodo mogli uradi vanj preseliti. Kakor poroča gosp. nadinžener Klinar, na 370 000 gld. ali 740.000 K proračunjeni troški ne bodo prekoračeni. To se ima pač zahvaliti marljivemu in pozornemu vodstvu gospoda nadinženerja Klinarja samega, na drugi strani pa seveda tudi temu, da so se načrti Hraskega zavrgli bili, in da se je delalo celo zgradbo povsem po načrtih arhitekta Hudez-a na Dunaji, ki je bolj praktično razporedil notranje prostore v deželnem dvorcu. Seveda gospod poslanec Luckmann ne bo našel tega, kar je lansko leto želel, namreč, on se dobro spominja, da je bil hvalil tukajšnje prostore; ampak koridor pred dvorano bo nekako podoben onemu v ranjki reduti, in se ne bo moglo tako prijetno šetati, kakor tukaj na strelišču.

Jaz sem včeraj prostor pregledal in prišel do zaključka, da je koridor nekoliko skrčen. To pa le mimogrede omenim, ker nimam o tem poročati, ampak o potrebnosti. Konstatiram torej, da je v potrebnosti 370.000 gld. ali 740.000 K započnena tudi oprava deželne dvorane in torej ne bodo novi troški narastli za opravo deželne dvorane. Kar pa ni započneno v teh troških, je na eni strani trošek za tiste reči, ki niso pravzaprav v nobeni neposredni zvezi z zgradbo deželnega dvorca, ampak so povzročeni skozi dejstvo, da je deželni dvorec na tistem mestu, kjer je, in to je trošek za prostor proti jugu, proti posestvu gospe Polceve in gospoda barona Rechbacha. Tam je tako ozek prostor, samo tri do tri in pol metre širok, da je vlažno in da pomanjkuje svetloba. Sedaj bo treba Judovsko stezo podaljšati čez Gosposke ulice proti Vegovim ulicam. V tem oziru je tudi že deželni odbor stopil v dogovor z mestnim magistratom ljubljanskim, ki je deželnemu odboru prijavil, da je pripravljen predlagati občinskemu svetu otvoritev nove ulice med dvorcem in posestvom gospe Polceve in barona Rechbacha, ampak proti pogoju, da dežela prevzame polovico troškov, ki so preračunani na 20.000 K, ki bodo pa gotovo ali več ali manj stali, kar ni dognano, ker natančen račun ni predložen. Finančni odsek je bil tega mnenja, da je vsekako želeli, da se dotični prostor kakor hitro mogoče razširi, kajti če bi bil zadostno širok, potem ne bi bilo treba tam napraviti ulice, vsaj deželnemu zboru bi ne bilo potreba kaj takega sklepati, o čemer danes sklepa. Ravno zato bi bil pa prispevek dežele do polovice troškov prevelik, dovolj bi bila četrтина ali tretjina.

Druga okoliščina je to, da je treba na novo napraviti opravo deželnih pisarn in sicer v foyer-ju, v bureau-ih, v odsekovih sobah, v salonih deželnega glavarja in deželnega predsednika, v garderobi, potlej v stanovanji deželnega glavarja, v sobah za seje deželnega odbora, v pisarni deželnega glavarja, v pisarnah deželnih odbornikov in v pisarnah deželnih uradnikov. Za vse to bo vendar treba skrbeti za novo opravo vsaj deloma, kajti seveda misliti si je in pričakovati je, da se bo nekaj od starega pohištva dalo uporabiti. Vsekako pa bo pri deželnem glavarju, v stanovanji in pisarni, in pri deželnih odbornikih treba napraviti novo opravo v enakem slogu; in zato znaša potrebnost, kakor poroča deželni nadinžener, 60.000 K. Na druge stroške za dekoriranje strehe z vojvodovo krono, na marmorske kipe itd. naj pa kasneje mislijo novi poslanci, kadar se bo praznovala petdesetletnica deželne ustave. Torej imam v imenu finančnega odseka dvojen predlog postaviti. Prvi predlog je predlog gledé podaljšanja Judovske steze. Ta predlog je tako sprejet, kakor ga je stavil deželni odbor; toda pogoj za ta predlog naj bo ta, in sicer conditio sine qua non, da ne bodo troški presegali zneska 20.000 K, za to, da se sploh steza napravi na južni strani deželnega dvorca, in drugi strogi pogoj je ta, da k tem troškom, če so tudi nižji kakor 20.000 K, dežela nima prispevati za več kakor za eno tretjino, vse to pa iz državnega potresnega 3 % posojila. Obadva predloga se torej glasita:

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. Mestni občini ljubljanski se k stroškom, ki jih bo imela povodom otvoritve ceste ob južni strani dvorca za odstop zemljišč in za odkup stavb, povrne primeren prispevek pod pogojem, da se mestna občina izreče, da bo regulacijo, popolno napravo in otvoritev omenjene ceste izvršila najkasneje do 1. julija l. 1902.

2. Za notranjo opravo novega dvorca dovoli se kredit v znesku 60.000 kron.

3. Potrebnost pod točko 1. in 2. se ima pokriti s 3 % državnim posojilom v znesku 1,100.000 kron, dovoljenim za zopetno zgradbo vsled potresa porušeni deželnih poslopij.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Der Stadtgemeinde Laibach wird zu den Kosten, die ihr aus Anlaß der Straßeneröffnung längs der Südseite des Burggebäudes für Grundabtretungen und Einlösung von Baulichkeiten erwachsen, ein angemessener Beitrag unter der Bedingung zugesichert, daß sich die Stadtgemeinde bereit erklärt, die Regulierung, vollständige Herstellung und Eröffnung der fraglichen Straße längstens bis 1. Juli 1902 durchzuführen.

2. Für die innere Einrichtung des neuen Burggebäudes wird ein Credit von 60.000 Kronen bewilliget.

3. Das Erfordernis ad 1 und 2 ist aus dem für den Wiederaufbau der durch das Erdbeben zerstörten landeshaftlichen Objecte gewährten 3 % igen Staatsdarlehen per 1,100.000 Kronen zu bedecken.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pechtenberg:

Wünscht jemand der Herren das Wort zu dem Antrage?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, so bitte ich die Herren, welche mit dem Antrage des Finanzausschusses einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Antrag ist angenommen.

Wir kommen zu Punkt:

8. Ustno poročilo upravnega odseka o novi zgradbi okrajne ceste Podlipa-Smrečje v cestnem okraju Vrhniskem z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 44.).

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend den Neubau der Bezirksstraße Podlipa-Smrečje im Straßenbezirke Oberlaibach mit dem einschlägigen Gesetzentwurfe (zur Beilage 44.).

Poročevalec Jelovšek:

Slavna zbornica! Čast mi je v imenu upravnega odseka poročati o novi zgradbi okrajne ceste Podlipa-Smrečje v cestnem okraju Vrhniskem z dotičnim načrtom zakona. Iz trga Vrhnika pelje proti Podlipi 6 km dolga okrajna cesta, od Podlipse dalje pa zapira vsako pot veliko gorovje, na katerem se nahajajo vasi Smrečje, Sv. trije Kralji, Lavroše, Lučne, Suhi Dol itd. Neobhodno je potrebno, da se te vasi zvežejo z Vrhniko oziroma s Podlipjo in v ta namen dela cestni odbor vrhniški neprenehoma na to, da bi dosegel okrajno cesto, ki bi jih vezala, in ravno tako je dal po inženirju Zajcu dotični načrt izdelati, po katerem bi peljala nova pot po rebri nad Podlipjo, in sicer na jugozapadni strani. Ta cesta bi imela 3750 m dolžine in skupaj 2935 m visočine. Ta projekt je dal deželni odbor pregledati po deželnem inženirju gospodu Sbrizaju ali ta ga ni odobril, ker bi imela v nekaterih krajih ta cesta do 12 % strmca. Zato je cestni odbor vrhniški lanskega leta dal napraviti drug načrt po inženirju Smrekarju, kateri projekt vodi od Podlipse pod Krajinim dolom, pod Plazom takorekoč prav do vrha. Visočina ceste bi znašala v tem slučaju 361 m in vodoravno bi bila cesta 2½ km dolga, ampak da se ta visočina more izpeljati, potrebuje cesta dolžine 7200 m. Ta projekt je jako dober, kajti tisti velikanski strmci, ki so bili pri prvem projektu, so pri novem projektu popolnoma odpravljeni in znašajo samo 5 % in 100 m samo 6 % strmca. Troški za ta drugi projekt znašajo po načrtu inženirja Smrekarja 69.073 K 55 h, katere troške pa deželni odbor ni odobril in je odposlanec deželnega odbora gospod Sbrizaj rekel, da je račun prenizek. Po računu inženirja Sbrizaja bi znašala potrebščina 93.503 K 55 h. Deželni odbor v svojem poročilu, katerega so gospodje poslanci brali, pripozna velik pomen, te ceste, osobito seveda sedaj,

odkar se je zgradila in otvorila vrhniška železnica, in vsled tega priporoča visokemu deželnemu zboru, da odobri načrt zakona in dá cestnemu odboru primerno podporo in sicer z ozirom na to, da ima cestni odbor vrhniški že sedaj 20 % cestne naklade in z ozirom na to, da cesta veliko stane, predlaga tukaj deželnemu zboru podporo 18.000 K in sicer tako, da bi se v treh enakih letnih obrokih 1901, 1902 in 1903 izplačala. Upravni odsek se popolnoma strinja s tem predlogom deželnega odbora in nasvetuje ravno tisto. Torej predlagam, da preidemo v specijalno debato ter da se ob enem sprejme nastopni predlog:

„Deželni zbor skleni:

Okrajno-cestnemu odboru na Vrhniki se za novo zgradbo okrajne ceste Podlipa-Smrečje po predloženem projektu dovoli podpora 18.000 Kron iz deželnega zaklada pod tem uvetom, da se bo ista porazdelila ter izplačala v treh enakih obrokih po 6000 kron v treh letih 1901, 1902 in 1903 pod pogojem, da zgradba primerno napreduje in da se bo pred izplačilom zadnjega obroka podpore izvršila kolavdacija cestne zgradbe.

Der Landtag wolle beschließen:

Dem Bezirksstraßen-Ausschusse Oberlaibach wird für den Neubau der Bezirksstraße Podlipa-Smrečje im Sinne des vorliegenden Projectes eine Subvention per 18.000 K aus dem Landesfonde bewilliget und die Bedingung daran geknüpft, dass dieselbe in drei gleichen Raten à je 6000 K auf die Jahre 1901, 1902 und 1903 zu vertheilen und zur Anweisung zu bringen ist, vorausgesetzt, dass der Baufortschritt ein entsprechender ist und dass vor Auszahlung der letzten Subventionsrate die Collaudierung des Straßenbaues stattgefunden haben wird.“

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pechtenberg:

Ich eröffne die Generaldebatte.

Der Herr Abgeordnete Lenarčič hat das Wort.

Poslanec Lenarčič:

Visoka zbornica! Tej točki, o kateri ravnokar razpravljamo, bi si usojal le toliko pripomniti, da bi izrekel prošnjo na deželni odbor, da to zadevo kakor hitro mogoče predloži c. kr. vladi, zato da bode zadeva hitro rešena, in da se morda že v teku letošnjega leta v jeseni, zadnji čas pa spomladi prihodnjega leta more pričeti z delom.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Pechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht — der Herr Berichterstatter?

Poročevalec Jelovšek:

Jaz le toplo priporočam deželnemu odboru željo gospoda predgovornika Lenarčiča in pa to, da

jo izvoli upoštevati, ker se ljudje tam kar trumoma izseljujejo, in upam, da deželni odbor predloži to dotični oblasti, da bodo takoj ljudje dovolj dela dobili, in da se bo s tem njih izseljevanje preprečilo, ter da se bo ta cesta hitro zgradila.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riechtenberg:

Ich ersuche den Herrn Berichterstatter in die Specialdebatte einzugehen.

Poročevalec Jelovšek:

(bere: — liest:)

„§ 1.

V cestnem okraju Vrhiškem je v nadaljevanji obstoječe okrajne ceste Vrhnika-Podlipa po projektu, ki ga je dal napraviti okrajno-cestni odbor za skladni okraj Vrhiški, izvršiti nova zgradba okrajne ceste do meje cestnega okraja Idrijskega, in sicer začenši na občinski poti v Podlipi parcelna štev. 682/2 ter končaje se na okrajni meji med parcelama štev. 557 in 562 katastrske občine Podlipa.

§ 1.

Im Straßenbezirke Oberlaibach ist in Fortsetzung der bestehenden Bezirksstraße Oberlaibach-Podlipa nach Maßgabe des über Veranlassung des Bezirksstrassen-Ausschusses für den Concurrenzbezirk Oberlaibach verfaßten Projectes der Neubau einer Bezirksstraße bis zur Grenze des Straßenbezirkes Idria, und zwar beginnend am Gemeindewege in Podlipa Parzellen-Nr. 682/2 und endigend an der Bezirksgrenze zwischen den Parzellen Nr. 557 und 562 der Catastralgemeinde Podlipa durchzuführen.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„§ 2.

Mojemu ministru za notranje stvari je naročeno, izvršiti ta zakon.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird Mein Minister des Innern beauftragt.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. zakona z dne 28. julija l. 1889., dež. zak. št. 17, tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22 des Gesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen, wie folgt.“

(Obvelja. — Angenommen.)

„Zakon

z dne ,
veljaven za vojvodino Kranjsko.

Gesetz

vom ,
wirksam für das Herzogthum Krain.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr v. Riechtenberg:

Ich bitte die Herren, welche dem Gesetzentwurfe in dritter Lesung zustimmen wollen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der Gesetzentwurf ist in dritter Lesung angenommen und mithin dieser Gegenstand erledigt.

Deželni glavar:

(Prevzame predsedstvo. — Den Vorsitz übernehmend:)

Na vrsto pride točka:

9. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi v cestnem okraju kamniškem ležeče občinske ceste, ki se poleg mostu čez Bistrico pri Viru odcepi od Dunajske državne ceste ter drži čez Rodico v Mengeš, med okrajne ceste (k prilgi 48)

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Stein vorkommenden, von der Wiener Reichsstraße nächst der Brücke über die Feistritz bei Vir abzweigenden, über Rodica nach Mannsburg führenden Gemeindefstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 48).

Poročevalec Jelovšek:

Visoki deželni zbor! V imenu upravnega odseka mi je poročati o uvrstitvi v cestnem okraju kamniškem ležeče občinske ceste, ki se poleg mostu čez Bistrico pri Viru odcepi od Dunajske državne ceste ter drži čez Rodico v Mengeš, med okrajne ceste.

Zupanstvo v Jaršah se je z vlogo dne 7. marca 1900 obrnilo na okrajno-cestni odbor kamniški z utemeljeno prošnjo, da naj izposluje, da se občinska cesta, ki se od Dunajske državne ceste odcepi poleg erarskega mostu čez Bistrico pri Viru ter pelje čez Rodico v Mengeš, uvrsti med okrajne ceste.

V poročilu z dne 20. junija 1900, št. 37, se je navedeni okrajni cestni odbor izrekel za to, da se prošnji ugodi ter je pristavil, da je omenjena cesta važna za splošen promet in da njeno vzdrževanje ne bo povzročevalo nikakih bistvenih troškov.

Deželni odbor opomni samo, da ta občinska cesta, ki pelje skoraj popolnoma po ravnem in po odprtem svetu, posreduje najkrajšo zvezo z okrajno cesto Kamnik-Domžale — Sv. Jakob in pa s Kamniško-Trzinsko deželno cesto, kar je brezdvomno v korist splošnemu prometu.

Tej cesti se torej ne more odrekati svojstva okrajne ceste.

Z ozirom na to nasvetuje upravni odsek ravno tako kakor deželni odbor.

„Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. V cestnem okraju kamniškem se nahajajoča občinska cesta, ki se poleg mostu čez Bistrico pri

Viru odcepi od Dunajske državne ceste, pelje potem čez Rodico in se v Mengšu zveže s Kamniško-Trzinsko deželno cesto, se uvrsti med okrajne ceste.

2. Izvršitev tega sklepa se naroča deželnemu odboru.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Ni čje se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

10. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu poslanca barona Schwegelna in tovarišev gledé pasivne volilne pravice deželnih služnikov (k prilogi 42.)

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Freiherrn von Schwegel und Genossen, betreffend das passive Wahlrecht der Landesbediensteten (zur Beilage 42.)

v finančnem odseku še ni rešena.

Torej pride na vrsto:

Točka:

11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Šmihelu-Stopičah za pomoč proti ciganom.

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes St. Michael-Stopitsch um Schaffung der Abhilfe gegen die Zigenner.

Poročevalec Lenarčič:

Poročati mi je v imenu upravnega odseka o prošnji županstva občine Šmihel-Stopiče za pomoč proti ciganom. Ta prošnja pravzaprav ne spada v deželni zbor, kajti mi nimamo nikakih sredstev, kaj storiti v tej zadevi. V prošnji se obširno razpravlja, kakšna nadloga so cigani vsem prizadetim občinam. O tem so že gospodje prepričani, da so cigani strašna kuga med prebivalstvom, katero bi bilo treba odpraviti ali vsaj omejiti. Sveda v tem oziru nam manjka sredstev, in mi ne vemo, kako bi se jim dalo v okom priti. Jaz samo opozarjam na to, da je nekoliko razširjanje te kuge zakrivilo tudi to, ker županstva ne vršé svoje dolžnosti, katero imajo po predpisih policijskega zakona. Če bi storili svojo dolžnost v tem oziru, bi bila ta kuga nekoliko omejena. Res

je to, da je težavno stališče za župana, ki naj nastopi proti ciganom, ker se boji rudečega petelina, in vsled tega je čisto naravno, da se županstva kolikor vedó in znajo, izogibajo, da ne pridejo s cigani v konflikt. Po nekaterih občinah, ne samo po Dolenjskem, ampak tudi po drugih krajih, so cigani še mnogo predrznejši, kakor po bolj obljudenih krajih, kakor je na primer občina Šmihel-Stopiče. Županstvo te občine je dobilo od c. kr. okrajnega glavarstva nekaj prepis odloka z dne 7. oktobra 1897, v katerem odloku je natanko povedano, kako naj županstva v tem oziru postopajo. Jaz sem popolnoma prepričan, če bi županstva tako postopala, da se bo kuga omejila. Pa to samo še ne zadostuje, ampak pomoč je potrebna tudi od strani vlade, katera naj bi dala orožništvu strog nalog, da je proti ciganom započeti kolikor mogoče intenzivno akcijo, katero bi županstva imela podpirati. Če bodo županstva in vlada skupno hodila to pot, potem se je nadejati, da se bo ciganska kuga dala omejiti. Ob enem bi opozoril še na neko drugo okolnost, ki bi bila morda tudi v prospeh omejitvi te kuge in sicer na to, da je po zakonu dopuščeno, da se nepoboljšljivi ljudje, ki so enkrat bili sodnijsko kaznovani, vtaknejo v prisilno delavnico. Če se pogleda izkaz o prisilni delavnici, se vidi, da je ciganov v naši prisilni delavnici jako malo, med tem ko je deliktov vse polno. Ciganov je osém notri, med tem, ko bi bilo misliti, da bi jih moralo biti najmanj 100. Jaz bi bil torej mnenja, da je treba županstva na to okolnost opozoriti. Županstva pa naj bi dotične cigane naznanjala, da pridejo v prisilno delavnico, da se vsaj tako nekako rešijo tega nesrečnega življenja in morda polagoma vendar postanejo dobri udje človeške družbe. Vsled tega predlagam v imenu upravnega odseka:

»Deželni zbor skleni:

Prošnja županstva občine Šmihel-Stopiče gledé pomoči proti ciganom se odstopi deželnemu odboru z naročilom, naj županstvo opozori, da je gotovo pričakovati uspeha oziroma odpomoči, ako se županstvo ravna po naredbi z dne 7. oktobra 1897. Ob enem naj se deželni odbor obrne do vis. c. kr. deželne vlade, da ista podrejenemu c. kr. orožništvu naroči, županstva v svojih postopanjih proti ciganom po vsej svoji moči podpirati.«

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor! Kadarkoli se je v tej visoki zbornici razpravljalo cigansko vprašanje, stavili so se razni nasveti, ki pa niso prinesli zaželenje pomoči proti ciganom — nasprotno postali so cigani vedno bolj nadležni, tako da Šmihel-Stopiška občina prosi pomoči proti tem delomrznežem in nevarnim ljudem. Ko bi naša država imela kakšno inozemsko kolonijo, kamor bi se cigani odposlali, bi bilo cigansko vpra-

šanje hitro in radikalno rešeno, ker pa žalibog take kolonije ni, bi bil morebiti pripraven kakšen otok v bližnjem jadranskem morju, kamor bi se cigani potaknili. Dokler pa ni mogoče na ta način znebiti se ciganov, treba to nadlogo vsaj deloma zmanjšati s sredstvi, ki jih zakon daje na roko.

Eno tako sredstvo je zakon z dne 25. maja 1885, po katerem se cigane zavoljo beračenja in potepuštva kaznuje do treh mesecev zapora, potem pa odda v prisilne delavnice v smislu naredbe pravosodnega ministerstva z dne 30. maja 1889 in zakona z dne 24. maja 1885.

Drugo sredstvo bi bilo, da se dožene domovinstvo ciganov, kar je ravno sedaj umestno, ker je novi domovinski zakon v tekočem letu stopil v veljavo. Po novem domovinskem zakonu z dne 5. decembra 1896 je mogoče pridobiti domovinsko pravico potom priposestovanja vsled 10letnega bivanja v občini; za podelitev domovinske pravice na podlagi 10letnega prebivanja v občini se mora posebna prošnja vložiti pri dotičnem občinskem odboru, ki ne sme odreči sprejema v domovinsko zvezo tistemu avstrijskemu državljanu, kateri je po zadobljeni polnoletnosti deset let nepretrgano bival v občini, ne da bi bil med tem časom kot ubožec preskrbovan.

Če bi se postopalo v smislu teh določil, utegne se odreči domovinska pravica tistim ciganom, ki niso avstrijski državljan ali ki živé od tatvine in beračenja, ter bi se taki cigani potem iztirali iz naše dežele.

Ker občine nimajo zadostnega osobja in primernih sredstev, s katerimi bi uspešno nastopila proti ciganom, ki so silno navihani, lažnjivi, premeteni in nevarni, da se maščujejo nad županom, naj bi vlada vmes posegla ter podpirala občine potom okrajnih glavarstev, sodnij in žandarmerije; tudi naj bi vlada ponovila besedilo raznih ukazov, določb itd. tikajočih se potepuštva in beračenja, ker so take določbe morebiti založene ali pozabljene v prahu občinskih registratur.

Z ozirom na to predlagam:

„Visoka c. kr. vlada se naprosi, da prijavi občinam doslovno besedilo raznih ukazov, ministerskih naredeb in določb gledé potepuštva in beračenja osobito ukaz notr. ministerstva z dné 10. maja 1851, št. 11 277, 17. novembra 1872, št. 17.432, in 14. januarja 1874, potem ukaz justičnega ministerstva z dné 6. maja 1874, št. 5805, in 30. maja 1889, št. 34.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Schaffer ima besedo.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Die verschiedenen Mittel, welche zur Bekämpfung der sogenannten Zigeuner-Plage sowohl in den Anträgen des Finanzausschusses, als des Herrn Abgeordneten Pfeifer vorgetragen wurden, sind gewiß gut gemeint und man

kann denselben, glaube ich, ganz gut zustimmen; einen bedeutenden Erfolg aber erwarte ich von diesen Palliativen so wenig, als von verschiedenen ähnlichen Versuchen, die bisher in dieser Richtung gemacht wurden.

Es ist heute vielleicht nicht mehr an der Zeit, die Zigeunerfrage aufzurollen in diesem späten Stadium der Landtagsverhandlungen, da dies eine Frage ist, die erst genau erörtert werden müßte, um mit gründlichen Anträgen vor den Landtag zu kommen.

Wenn ich mir das Wort erbeten habe, so geschah es deshalb, weil sowohl vom Herren Referenten des Verwaltungsausschusses, als vom Herrn Collegen Pfeifer darauf hingewiesen wurde, daß es zweckmäßig wäre, mit strenger Anhaltung der Zigeuner im Zwangsarbeitshanse vorzugehen.

Ich möchte mittheilen, daß in dieser Beziehung vor ein par Monaten seitens der Oberlandesgerichte an die Bezirksgerichte die entsprechenden Weisungen ergangen sind, wornach bei Verurtheilungen thunlichst Gebrauch gemacht werden solle von der Möglichkeit, gleichzeitig die Anhaltung im Zwangsarbeitshanse auszusprechen. Ich glaubte dem hohen Hause dies mittheilen zu sollen, damit es ersehe, daß das, was hier in Bezug auf die Anhaltung im Zwangsarbeitshanse als wünschenswerth bezeichnet wurde, bereits thatsächlich seit einiger Zeit durchgeführt wird.

Ich muß aber zugleich offen gestehen, daß ich auch in dieser Beziehung von gewissen Strupeln erfüllt bin, so oft ich als Referent des Zwangsarbeitshauses und Mitglied der Commission für die Entscheidung über die Anhaltung im Zwangsarbeitshanse solchen Motionierungen zustimme; ich bin nämlich vollständig überzeugt, daß zwar das Land für die Verpflegung der betreffenden Herren Zigeuner und ihrer Brüder, Frauen, Töchter u. s. w., — oft werden ganze Familien eingesteckt — viel zu zahlen haben wird, aber daß eine wirkliche Besserung, d. h. der Erfolg eintritt, daß diese Leute auf diesem Wege arbeitsfähige und arbeitswillige Menschen werden, das halte ich nach meinen bisherigen Erfahrungen nahezu als ausgeschlossen; man kann also eigentlich sagen: es ist Schade ums Geld!

k. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Die Behandlung der Zigeuner ist eine nach zwei Richtungen verschiedene. Die eine Richtung wird eingeschlagen, insoferne es sich um Zigeuner handelt, die in Krain zuständig sind, während die andere Richtung der Behandlung bei jenen Zigeuner platzgreift, welche aus anderen Ländern nach Krain eindringen und hier ihren Unterhalt suchen, resp. richtiger gesagt ihr Unwesen treiben. Die letztere Kategorie der Zigeuner, die fremdländischen, werden, wie wohl allseitig zugegeben werden dürfte, auf das Energischste bekämpft und es bestehen da sehr strenge Directiven, die von Seite der politischen Behörden auch stets gehandhabt werden, so daß wenig Umstände im Großen und Ganzen gemacht, sondern diese ausländischen Zigeuner auf kürzestem Wege einfach über die Grenze geschafft werden. (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Leider kommen sie oft zurück!“) Sie kommen allerdings, wie Herr Dr. Schaffer sagt, oft zurück, aber doch geschieht in dieser Richtung sehr viel und ist da eine

entschiedene Besserung zu constatieren. Insbesondere dienen diesem Zwecke auch zahlreiche Gendarmerieposten, die an der croatischen Grenze in den letzten Jahren zur Aufstellung gelangt sind, ein Netz von Gendarmerieposten, welches es möglich macht den herüber dringenden Zigeunerbanden überall energisch entgegenzutreten.

Schwieriger ist die Frage, wie die e i n h e i m i s c h e n Zigeuner ihrem Nomadenleben entfremdet und einem sesshaften Leben zugeführt werden können. Im Tscherniemler Bezirke ist eine Besserung in dieser Richtung jedenfalls zu verzeichnen; dort ist es gelungen, die Zigeuner zur Straßenarbeit anzuhalten, der sie sich gern und mit Erfolg hingeben. Charakteristisch dabei ist aber, daß diese Zigeuner, welche sich feste Wohnstätten gegründet haben, ihre eigenen kleinen Häuser besitzen, unmittelbar daneben wieder ihre Lager aufschlagen und in Zelten leben. (Veselost. — Heiterkeit.) Das können die Herren sehen, wenn sie sich einmal in die Gegend von Weinitz begeben, wo solche sesshafte Zigeuner wohnen; da werden sie Ansiedlungen derselben finden; aber in den Häusern lebt niemand, die Zigeuner schlafen neben den Häusern in ihren Zelten auf den Wiesen oder im Walde und leben in Gottes freier Natur, wie es ihnen vermöge der durch Jahrhunderte angestammten Lebensweise am Besten behagt.

Gegen diese Müchli-Lusthütten, die von den Zigeunern frequentiert werden, ließe sich am Ende wenig einwenden; wenn sie ihnen besser behagen als ihre Häuser, so könnten sie dieselben ja haben, sucht ja auch ein anderer civilisierter Theil der Bevölkerung jene sehr lüftigen Wohnungen auf, die dem modernen Princip der Naturheilmethode so außerordentlich zusagen.

Die Arbeitsanhaltung ist aber sonst immer noch eine ungemein schwierige. In anderen Bezirken, insbesondere aber in der Gemeinde St. Michael-Stopitsch, hat man es nicht dazu bringen können, die Zigeuner zu einer Sesshaftigkeit in dem Sinne zu erziehen, daß sie dort ernstlich Arbeit suchen würden. Ihre Arbeit besteht dort eigentlich darin, daß sie das Product anderer Arbeitskräfte auf die einfachste Weise sich anzueignen verstehen. (Veselost. — Heiterkeit.) Dem könnte man aber kräftiger entgegenzutreten, wenn die Bevölkerung in dieser Richtung größeren Muth entfallen würde. Es wurde mir selbst vom Gemeinde-Vorsteher von St. Michael-Stopitsch erzählt, daß man am offenen Tage ganz ruhig zusieht, wie die Feldfrüchte von Zigeunern geerntet werden, und zwar nicht für diejenigen, die sie geähet haben, daß man aber nicht den Muth hat, ihnen entgegenzutreten (Poslanec dr. Papež. — Abgeordneter Dr. Papež: „Rother Hahn!“), weil man sich eben fürchtet, daß dann ein Racheakt folgt und deshalb sich nicht traut, die Zigeuner anzuzeigen, obwohl man sie gut kennt, weil man eben diesen Modus vivendi vorzieht und darin einen geringeren Schaden zu finden glaubt, wenn man auf einen Theil des Ertrages der eigenen Arbeit verzichtet. Man findet also einen Vortheil darin, diesen Modus der gerichtlichen Anzeige vorzuziehen, da man durch letztere Racheakte heraufzubezwören fürchtet.

Für den Nomaden ist im modernen Staate eigentlich kein Raum und die Zigeuner-Bevölkerung wird sich, wenn mit Energie und mit einem gewissen Muth von Seite der ländlichen Bevölkerung gegen sie aufgetreten wird, denn doch endlich auch in den Rahmen der Civilisation

einfügen müssen, und was von Seite der Behörden in dieser Richtung geschehen kann, das wird auch — davon mögen Sie überzeugt sein — geschehen.

Aber eine Unterstützung von Seite der Bevölkerung kann die Behörde in dieser Richtung nicht entbehren.

Gledé na to, kar je gospod poslanec Pfeifer zahteval, da naj se republicirajo vsi zakoni in vse odredbe ministerstva in stare določbe, ki so v tem oziru bile v prejšnjih časih izdane, moram opomniti, da so nekatere tistih odredb, katere je g. poslanec Pfeifer citiral, že zastarele, in da torej republikacija vseh teh naredb ni mogoča. Gledé drugih naredb pa, katere še veljajo, posebno gledé tiste naredbe iz l. 1891, ako se ne motim, bo deželna vlada gotovo želji gospoda poslanca Pfeiferja, katero smatram za željo cele zbornice, ustregla. (Klici: — Rufe: »Dobro, dobro!«)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec Lenarčič:

Gledé resolucije g. poslanca Pfeiferja se izrekam v tistem smislu, kakor eksclenca gospod deželni predsednik, in jaz mislim, da bo tudi gospod poslanec Pfeifer s tem zadovoljen, če se njegov predlog tako prenaredi, kakor je bilo tu nasvetovano, namreč da se zastarele odredbe izpusté, in da se samo to publicira, kar je še vedno veljavno, in ker je to že od te visoke strani bilo obljubljeno, mislim, da se bo dal doseči vspeh, katerega si gospod poslanec Pfeifer želi. Gledé izvajanja gospoda poslanca dr. Schafferja jemljem z veseljem na znanje, da se je ta akcija, ki je bila danes namignjena, že pričela, in torej je pričakovati, da se nam bo v prihodnjem zasedanji že naznanilo velikansko število ciganov, ki so bili oddani v prisilno delavnico. Gledé na opazko, da bo nekoliko denarja proč vrženega, bi bil jaz mnenja, da je morda to res. Ali če se pomisli, da je tukaj neka skupnost, ki mora prispevati, menim, da bo ta skupnost lažje prenesla dotično breme, kakor pa prenašajo posamezniki v dotičnih občinah, kjer je ciganska kuga, dotično škodo. Zato mislim, da ne smemo biti preveč tesnosrčni, in popolnoma denar ni proč vržen, če se gre zato, da se dotično ljudstvo nekoliko razbremeni, in morda vendar dosežejo uspehi. Gledé prisilne delavnice se je, kakor mi je omenil gospod poslanec dr. Papež, že razpravljalo v visoki zbornici, in je prednik eksclence gospoda deželnega predsednika v deželnem predststvu gospod baron Winkler tudi se že nekaj izrazil o „Bezirkszwangsarbeitshäuser“. Ne vem, v koliko so tiste misli imele dejansko podlago, ampak je morda to tudi kak modus, o katerem se bo s časom dalo razgovarjati, ako nam sredstva, katera imamo danes v mislih, ne bodo pomagala. Ker mi je gospod poslanec Pfeifer ravnokar izročil v tem smislu popravljen svoj predlog, mislim, da ga visoka zbornica

lahko sprejme. Prosim torej, da se sprejme predlog upravnega odseka in pa resolucija gospoda poslanca Pfeiferja, ki se sedaj glasi:

„Visoka c. kr. vlada se naprosi, da prijavi občinam doslovno besedilo raznih ukazov, ministerskih naredb in določb gledé potepuštva in beračenja, osobito ukaz notranjega ministerstva z dne 10. maja 1851, št. 11.277, 17. novembra 1872, št. 17.432, in 14. januarija 1874, potem ukaz justičnega ministerstva z dne 6. maja 1874, št. 5805, in 30. maja 1889, št. 34, kolikor niso zastareli.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim še glasovati o resoluciji gospoda poslanca Pfeiferja.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tudi tej resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Na vrsto pride točka:

12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Dvoru, da se ondi otvori kaka tovarna.

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindevorstandes in Hof um Errichtung einer Fabrik dortselbst.

Poročevalec Lenarčič:

Čast mi je dalje v imenu upravnega odseka poročati o prošnji županstva v Dvoru okraja Rudolfovega, v kateri se občina obrača do visokega deželnega zbora, da bi ji pripomogel k temu, da se na nekaj način kakšna tovarna otvori na Dvoru in tako prepreči nadaljnje izseljevanje ljudi v tujino. Kakor je res želeti, da bi se v Dvoru kako industrijsko podjetje zasnovovalo, vendar ne spada ta zadeva v kompetenco deželnega zbora, da bi ta mogel kaj takega ukreniti, da bi se tam doli zgradila kaka nova tovarna, zlasti ker ni v prošnji nič preskrbljeno, da bi se bili občinarji vsaj izrekli, kako si to mi-

slijo. Omenjajo sicer, da je na Dvoru veliko vodne sile, potem poslopije kneza Auersperga, potem da je v kraju nekoliko železne rude, ali na kak način si ti gospodje to mislijo, o tem ni govora. Vendar se mi zdi ta prilika umestna, da se zopet nekoliko iz pozabnosti reši nek predlog, ki je bil v visoki zbornici stavljen dne 8. februarja 1896 in ki je šel na to, da se povzdigne industrija s snovanjem nekakega bureau-ja za prospeh industrije. Kasneje je sicer deželni odbor nekoliko povedal o tej stvari, in tudi gospod poslanec dr. Majaron je zopet sprožil to stvar, ali od tistega časa zadeva spi, in treba pa je, da se jo zopet nekoliko oživi, kajti predlogi oziroma sklepi deželnega zbora so vendar nekaj takega, kar se mora dejansko izvršiti, ne pa nekaj, kar naj ostane v papirnem košu. Zato mislim porabiti to priliko v to, da opozorim da naj se tisto vprašanje zopet vzame v pretres in podreza tisto, kar sedaj spi. Po mnenju upravnega odseka naj bi se ta vloga morda izročila tistemu odboru ali uradu, ki bi se imel ravno baviti s takimi vprašanji. Predlagam v imenu upravnega odseka:

„Deželni zbor skleni:

Prošnja županstva občine Dvor odstopi se deželnemu odboru v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Ker ima danes popoldne ob 3. uri finančni odsek sejo, sedaj ne moremo dalje obravnavati in pridejo danes nerešene točke na dnevni red prihodnje seje, katera bo v torek, dne 16. t. m., ob 9. uri popoldne.

Razun danes nerešenih točk pridejo na dnevni red prihodnje seje še sledeče točke.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek ima sejo danes popoldne ob 3. uri.

Upravni odsek ima sejo v ponedeljek, dne 15. t. m., ob 4. uri popoldne.

Končno naznanjam tistim gospodom poslancem, ki so člani deželnega železniškega sveta, da ne bo jutri seja železniškega sveta, ampak v ponedeljek ob 6. uri popoldne.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 12. uri 45 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 12 Uhr 45 Minuten Nachmittag.

